

**Javaslat a
„Höveji csipke”
Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételéhez**

Készítette:
Vargáné Molnár Zsuzsanna

.....
2023. február 28.
(P. H.)

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Hövej Község Önkormányzata
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Vargáné Molnár Zsuzsanna
Levelezési cím: 9361 Hövej, Fő u. 52.
Telefonszám: 0630/6043636; 0630/487-7462
E-mail cím: zsuzsa770828@gmail.com; onkormanyzat@hovej.hu

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Höveji csipke
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:¹

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus és vendéglátás	
3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

☐ igen amely nemzetiség: ²
☒ nem
4. A nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése és a felvétel dátuma:
Helyi értéktár - 2013
Győr-Moson-Sopron Megyei Értéktár - 2013
Magyar Értéktár / Kiemelkedő Nemzeti Érték - 2014
5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

A Győr-Moson-Sopron megyében található kis falu Hövej népművészeti kincse a teljes mértékben kézzel készített fehér lyukhímzés, amelyet a „pókolás” rendkívül változatossága tesz a maga nemében egyedülállóvá. A rábaközi hímzések közül sajátos motívumaival emelkedik ki a Höveji csipke, amelyet az ügyes kezű asszonyok generációi 150 év alatt fejlesztettek ki, anyáról leányra hagyományozva azt a hímzéstechnikát, amelynek eredményeként létrejött a ma ismert, rendkívül változatos forma- és mintavilágot alkalmazó csipke. Nem csupán a szépségéért és kedvtelésből készítették a szebbnél szebb csipkéket, hanem megélhetési forrást is jelentett számukra. Hövej méltán lehet büszke azokra a hímző asszonyokra, akik életben tartották, gazdagították és a világnak bemutatták és bemutatják ma is népművészeti alkotásaikat. A hagyomány szerint egy helybeli leány, Horváth Borbála

¹ Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

² Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

honosította meg a hímzést a faluban az 1860-as években. A hímzés eredeti anyaga a gyolcs volt, később elterjedt a könnyű, áttetsző lebatiszt és grenadin, valamint a pamut alapú organdi. Öltés-elemei a lukhímzés, a láncöltéssor és a huroköltés. Mintakincese leveles ágakból, rozettákból áll, amelyek néha szabad kompozíciójú bokordíszítményt, csokrot képeznek. A „kötés” vagy „pókolás” a 20. század elején jelent meg. A höveji asszonyok képzelőtehetségét tükrözi a csipke gazdag motívumvilága. A mintákat először papírra tervezték, majd a kirajzolt anyagot ráára feszítették. Minden munka kivarrását a fércelés előzi meg, aztán először a kézimunka szélén lévő láncszemeket, lukakat készítenek el, majd a „bársonyvarrás” következik. A höveji hímzés korai motívumai közé tartozik a „bársonyrózsza”, „búzakalász”, „búzavirág”, „macskatalp”, „nefelejcs”, „margaretta”, „csillag”, „gyöngyvirág”, „láncrózsza”, „békanyév”, „tölgyfalevél”, „harang”, „makk”, „kódistetű”, „szegfű”, „tökmag”, stb. A leveleket babának nevezik. A lukak, a virágszárak és a „bársonyok” kivarrása után a nagyobb lukak bekötése, a „pókozás” következik. A kötés a legtöbb esetben sűrű alap szedésével kezdődik, mely kiemeli a pókháló finomságú, csipkeszerű központi motívumot, a hálót. A vékony szálú, 80-as, 100-as fehér horgolócérnával és vékony tűvel készült pókozás tulajdonképpen egyfajta öltés variációja. Az öltések egymástól való távolsága, számszerinti csoportosítása, sűrűségének, hosszának változtatása alakítja ki a különböző mintákat. Ezekből a kötésmintákból 60-65 változatot lehet megkülönböztetni. A höveji kézimunkák mintái általában szimmetrikusak, két egyforma kötésű pók ritkán található egy terítőn. A csodás alkotások elnyerték a környékbeli módosabb családok tetszését, s a közeli falvak tehetősebb leányainak hímzett kelengyéjét a 19. század végétől Hövejen hímezték. 1920-as évektől a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetségének soproni szervezete vásárolta fel a kézimunkákat, 1955-től közel 120-an csatlakoztak a budapesti Háziipari Export Szövetkezethez. A höveji hímzők a különböző kézimunka és háziipari kiállításokon mindig sikerrel szerepeltek, az 1980-as brüsszeli világhiállításán aranyérmét is nyertek. A motívumkincs alakulására Pócza Margit, Népművészet Mestere tervező munkája tette a legnagyobb hatást, az ő tervei alapján honosult meg a mintán belüli aszimmetrikus csokros szerkezet. A mára már földrajzi védjegyjel alatt álló, kiemelkedő nemzeti értékek nyilvánított höveji csipke bejárta a világot. Megrendelésre reprezentatív alkalmakra is készültek csipketerítők, de több templom egyházi textíliái is höveji csipkével díszítve készültek. Külföldön is sikert aratott: 1954-es moszkvai Magyar Népművészeti Kiállításon elismerést szerzett, az 1962-es Brüsszeli Világhiállításán aranyérmes lett, a legenda szerint az angol királynő koronázásakor is höveji hímzéssel díszített párnán vitték a koronát. A höveji alkotó asszonyok megszámlálhatatlan öltése révén a höveji csipke a magyar népi hímző kultúra egyik legremekesebb alkotása lett. A 2014-ben alakult Höveji Csipke Egyesület, a 2016-ban alakult Höveji Csipkevarrók Köre, az Önkormányzat, valamint minden hímző asszony és leány közös célja napjainkban, ennek a csodálatos kincsnek a megőrzése, bemutatása, továbbélésének biztosítása.

6. Indokolás a Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvétel mellett, kitérve a nemzeti érték hazai és nemzetközi jelentőségének bemutatására:

A Höveji csipke falunk jelképe, fontos részét képezi kultúránknak és a magyar népművészetnek. A magyarságra jellemző, világszerte számon tartott szépségével és hírével országunk elismertségét növeli. Örökségünket ápolni, őrizni kell, hiszen egyedülálló a világban. Egyediségével, különlegességével a magyarság csúcsteljesítménye, amely méltán jogosult az elismerésre, megőrzésre és védelemre. A Höveji Csipke számos európai és tengerentúli országba is eljutott. Cikkek is tanúsítják, hogy már a régi időkben is 22 országban a magyar háziipar termékei, köztük a Höveji csipke, keresett ajándékok a

karácsonyi piacokon. A csipke hazájában, Belgiumban is elismerést kapott: az 1930-as antwerpeni, majd 1958-ban a brüsszeli világkiállításon aranyérmét nyert. 1936 tavaszán a Párizsi Magyar Katolikus Misszió kiállítás keretében mutatta be Magyarország iparművészeti és népművészeti remekeit, melyek között a Höveji csipke is szerepelt. 1954-ben a moszkvai népművészeti kiállításon kapott elismerést Hövej. 1992-ben a Los Angeles-i Szent István templomba készült oltárterítő, 1996-ban II. János Pál pápa Győrben tett látogatásakor a város vezetése Höveji csipketerítővel ajándékozta meg. Tokióban 3 éven át tartó tárlaton gyönyörködhetek szépségében a helyiek. Amerikában számos magángyűjtő és templom őrzi a höveji asszonyok keze munkáját.

Országos rendezvények, pályázatok, szakmai kiállítások, bemutatók alkalmával képviselteti magát a Höveji csipke, hogy még szélesebb körökben ismertté váljon – Hövej Község Önkormányzata, a Höveji Csipke Egyesület és a Höveji Csipkevarrók Köre közös munkája révén. Az ország minden táján volt már Höveji csipke kiállítás: Többek között a Józsa Judit Galériában, Alsópáhokon, Szegeden, Balatonfüreden a Kisfaludy Galériában, Kecskeméten a Hírös Agórában, Sopronban a Szent Mihály Látogatóközpontban, Szombathelyen a Schmidt Múzeum 50. évfordulóján. Ott volt a csipke a Magyar Örökség Napjai rendezvénysorozaton, a „30 év csipkéi” bemutatókon, a „Híd mely összeköt minket” Nemzetközi Csipkekonferencián, Palócföldön, a Budapest Design Week programján, a Magyar Értékek Napján, Győrváron a Vasi Gasztronómiai Fesztiválon, a Folktrend bemutatókon, Nagykállón a Nemzetközi Csipke Fesztiválon, a Békéscsabai Textilkonferencián, az „Élő Népművészet Regionális Kiállításán”. Meghívást kaptunk az Eszterházy Barokk Ételfőző Fesztiválra, a soproni Tündérfesztiválra, a győri Kenyérfesztiválra, a velemi Gesztenyefesztiválra is. Számtalan hímzésbemutatót tartottunk kisebb-nagyobb rendezvényeken, kiállításokon, népművészeti vásárokon. 2022-ben kiállítással, bemutatóval, előadással is részt vettünk Halásziiban az Értéknapon. Állandó résztvevői vagyunk a kiskunhalasi Nemzetközi Csipkekiállításnak, a Pünkösdi Örökség Ünnepek, a Megyei Értéknep és Nemzetiségi Nap rendezvényeinek, valamint a Mesterségek Ünnepeinek is. Kapcsolódtunk a Kulturális Örökség Napokhoz, a Közösségek hetéhez, az Ars Sacra Fesztiválhoz, a Nyitott templomok napjához – ahol szintén a Höveji csipke volt a középpontban. 2022-ben először a Ceglédi Galériában volt kiállításunk, ahol januárban több mint 40 alkotó Höveji csipke kézimunkáját mutathattuk be – nagy sikerrel.

Mindig ott a Höveji csipke Szentendrén, a Skanzenben, hiszen 2017-ben A höveji csipkevarrás élő hagyománya felkerült az UNESCO Szellemi Kulturális Örökség Nemzeti Jegyzékére.

A Rábaköz gyöngyszeme, a Höveji Csipke 1930-ban meghódította Európát, elődeink számos hazai kiállításon szerepeltek eredményesen, amelyről oklevelek tanúskodnak. Európán kívül Japánban, Tokióban három éven át tartó tárlaton nézhették meg az érdeklődők. Amerikában számos magángyűjtő és templom őrzi a höveji asszonyok keze munkáját. Véghné Lőrincz Ágens egyik csipkéje megtalálható egy állandó kiállításon a New York-i Magyarok Házában. Az ő munkái szerepeltek Cipruson is egy csipkekiállításon, 2021-ben. Több alkalommal mutattuk be Bécsben a Höveji csipkét, utoljára 2021-ben a Práterben az AchtUngarn rendezvény keretein belül. Május végén Buharában, Üzbegisztánban a höveji pókolást is népszerűsítette dr. Tóthné Körösi Zsófia. Június 3-án pedig Jordánia fővárosában, Ammanban szerepelt, de volt már Lepoglavában és Dubajban (2021) is. Kovácsné Pócza Ágnes Magyar Ezüst Érdemkeresztrel kitüntetett népi iparművész belekerült a svájci székhelyű Michelangelo Foundation által létrehozott Homo Faber guide rangos, nemzetközi online katalógusba is. Szigethy Istvánné csipkéi is nagyon sok helyre eljutottak. Többek között Amerikában is járt, 3 hétig New Yorkban vendégeskedett, ahova

még Kanadából is érkeztek vendégek megnézni a kézimunkákat.

A höveji csipkekészítők több pályázaton, zsűrizésen is sikeresen szerepeltek. Népi iparművészeink száma évről évre nő. Egyéni alkotóink és egyesületeink is egyaránt sikeresen szerepeltek a pályázatokon („Most van időm alkotni – Több leszel, ha alkotasz”, „Kis Fekete”, „Fejre való viselet újragondolva”, „Termékfejlesztés a népi kézművességben”, „Viselet másként”, Kisjankó Bori Országos Hímzőpályázat, stb.) Fontosnak tartjuk, hogy a Höveji csipkéket ne csak vitrinekbe zárva tartsuk, hanem vigyük minél több helyre bemutatni, a mai ember ízléséhez formálva alakítsuk is őket, s a hímző hagyományainkat tovább örökítsük. Az ország számos településén vannak hímzés-bemutatók, képzések, csipkevarró tanfolyamok. Több alkalommal volt oktatás Budapesten, Kapuváron, Szombathelyen, Hövejen, Győrben és Sopronban is. Csodálatos állandó kiállítása van Hegykőn Szigethy Istvánnénak, aki a Népművészet mestere cím birtokosa, s aki falunk díszpolgára volt. A tulajdonosokkal együttműködünk a Höveji Csipke népszerűsítése érdekében. A höveji csipke díszítő hatásának, megjelenésének régen és ma is méltó helye a templomok oltára. Számos hazai templomot gazdagítottak már alkotóink Höveji csipkéikkel. Az elmúlt időszakban terítők, stóla, korporárék készültek a soproni Szentlélek templomba és Szent Mihály templomba, de többek között a győri templomokból is érkeztek újabb felkérések.

A helyi Csipke Múzeumot egyre többen látogatják, melyet továbbra is szeretnénk bővíteni: gyűjtjük a régi tárgyi emlékeket és újabb kézimunkákat egyaránt. Szolgáltatásait pedig a tárlatvezetések mellett múzeumpedagógiai programokkal is kiegészítettük, hogy vonzóvá tegyük a gyermekek, fiatalok számára is.

Rendszeresen szerepel a Höveji csipke a helyi napilapban, de gyakran szerepel az országos médiákban is. Az eddig megjelent könyvek, mintagyűjtemények, tájékoztatók mellett újabb kiadványok készítését tervezzük. 2022-ben a Höveji Csipke belekerült a „Turisztikai és szálláshelyi tevékenység alapjai” című tankönyvbe, amelyet számos szakközépiskolában használnak. Hamarosan pedig megjelenik a „Győr-Moson-Sopron Vármegye szíve-java” című kiadványban is. 2022 őszén indult a Kisalföld oldalán egy riportsorozat a megyerikumokról, ahol elsőként a Höveji Csipke szerepelt. Idén 3. alkalommal szervezzük meg azt a Csipketalálkozót, melynek egyik célja, hogy találkozzanak az értékek képviselői, erősödjének a kapcsolatok, s nem utolsósorban a Höveji csipke népszerűsítése. Programunk 2022-ben bekerült a Nemzeti Művelődési Intézet „jó gyakorlatai” közé. Fontosnak tartjuk, hogy örökségünket megőrizzük és átadjuk a jövő generációi számára. Ehhez a munkához járulna hozzá, ha e tiszta forrásokból, értékekből táplálkozó népi kultúra nemesen egyszerű, igényes kézimunkája felvételt nyerne a Hungarikumok közé, hisz ez által még szélesebb társadalmi körben válna ismertté, hazai és nemzetközi viszonylatban is.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

- Szalayné Pókey Marietta: A Höveji csipkekészítés szakszókincse /1990/
- Csiszár Attila: Hövej /2004/
- Vargáné Molnár Zsuzsanna: „Így pókolnak Hövejen” /2011/
- Gecsei Edit: Csipkeálmok, álmocsipkék /2014/
- Höveji Csipke Egyesület: Höveji Csipke Mintagyűjtemény /2016/
- Tóthné Boda Éva: A höveji csipkecsodák közösség- és gazdaságfejlesztő szerepe.

- https://epa.oszk.hu/01300/01306/00152/pdf/EPA01306_szin_2018_3_23-30.pdf
- A Höveji csipke. https://www.youtube.com/watch?v=9QIb91_vj94
  - A Höveji csipke készítésének és motívumainak bemutatása. <https://www.facebook.com/kezmuvesek.ro/videos/a-h%C3%B6veji-csipke-k%C3%A9sz%C3%ADt%C3%A9s%C3%A9nek-%C3%A9s-mot%C3%ADvumainak-bemutat%C3%A1sa/1863340673976182/>
  - A höveji csipkevarrás élő hagyományáról Cegléden. https://www.youtube.com/watch?v=AbLdk_p6qYc; <https://www.youtube.com/watch?v=OgUYrTzxv7s>
  - 100 kéz varrta csipke a Székesegyházban. <https://www.youtube.com/watch?v=s1cvdyAVAYo>
  - Hövej Egy perc Magyarország: <https://www.youtube.com/watch?v=dX4-MGOA93k>
  - A höveji csipkevarrás élő hagyománya. <https://www.youtube.com/watch?v=RKn-bK3L5xA>
  - Megyerikumok nyomában. A höveji csipke. <https://www.youtube.com/watch?v=SWzcT2k5EQg>
  - Hungarikunyhó Szabadegyetem – Höveji csipkék. <https://www.youtube.com/watch?v=4oB7X7C3504>
  - Höveji csipkekészítők Alsópáhokon. <https://www.youtube.com/watch?v=TOvKOGzo9nY>
  - Höveji Csipke Múzeum. <https://www.youtube.com/watch?v=NVjNXkctzM4>
  - Höveji körkép. <https://www.youtube.com/watch?v=Kh0Ga3hhKC4>
  - Örömet, bánatomat belevarrtam. <https://www.youtube.com/watch?v=9JDiNsIExVI>
  - A textilművesség királynője. <https://www.youtube.com/watch?v=zCtcUf6iZkU>
  - Höveji Needle Lace. https://www.youtube.com/watch?v=uVQ_FNbBWKc
  - Höveji Fesztivál – Hövej – Ungarn – Rundreise. <https://www.youtube.com/watch?v=wcwsNA7--ns>
  - II. Nyárzáró Vidéki Gasztroprogram és Csipketalálkozó. <https://www.facebook.com/zsuzsanna.varganemolnar.9/videos/937357551001266>
  - A csipke körül forog a világ. <https://www.kisalfold.hu/helyi-eletstilus/2023/01/a-csipke-korul-forog-a-vilag-hovejen>
  - A höveji csipkekészítés kuriózum. <https://www.vaol.hu/kultura/2014/08/a-hoveji-csipkekeszites-kuriozum>
  - 1956. április. Magyar Filmhíradó. <https://filmhivadokonline.hu/watch.php?id=12866>
  - Höveji Csipke Egyesület. <https://www.facebook.com/profile.php?id=100064764996196>
  - Csipkeház. <https://www.facebook.com/csipkehazhegyko>
  - Hövej Község. <https://www.facebook.com/profile.php?id=100063754200526>
  - Kirándulástervező. <https://kirandulastervezo.hu/latnivalok/telepules/hovej>
  - Programturizmus. <https://www.programturizmus.hu/partner-csipkegyujtemeny-hovej.html>
  - Utazzitthon.hu. <https://www.utazzitthon.hu/latnivalo/hovej>
  - Csipkecsodák varrva, verve, kötve, horgolva. Győri Szalon. <https://www.gyoriszalon.hu/news/16861/66/Csipkecsod%C3%A1k-varrva-verve-k%C3%B6tve-horgolva>
  - Kisalföld.hu. <https://www.kisalfold.hu/regio/hovej>

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

www.hovej.hu

www.hovejicsipke.hu

www.hovejicsipke.com

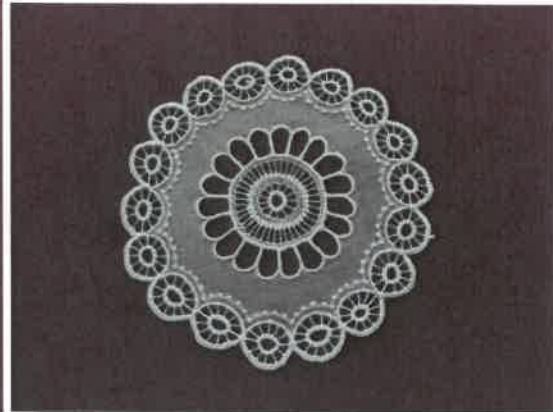
III.

MELLÉKLETEK

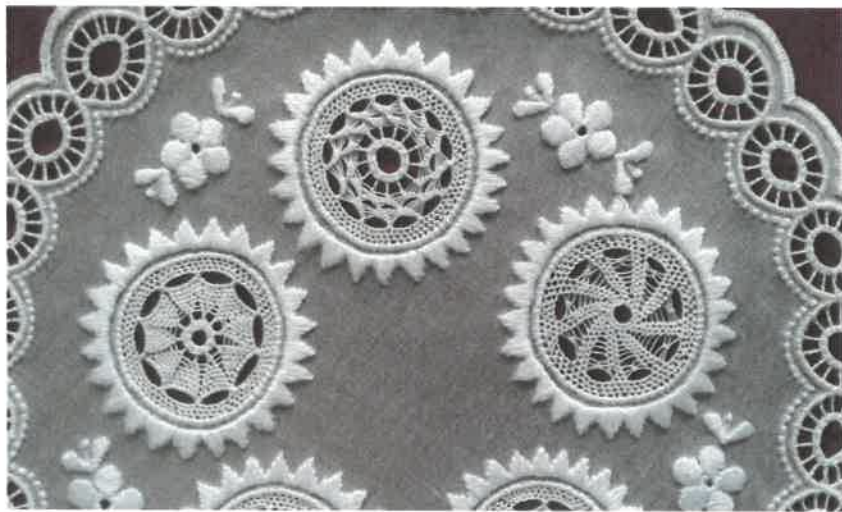
1. A Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételre javasolt kiemelkedő nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés c) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról

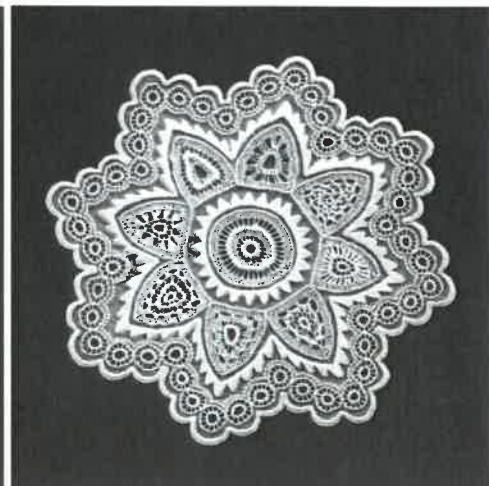
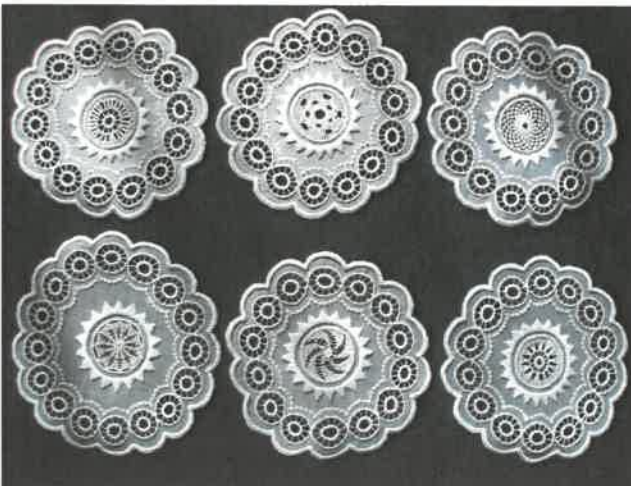
1.

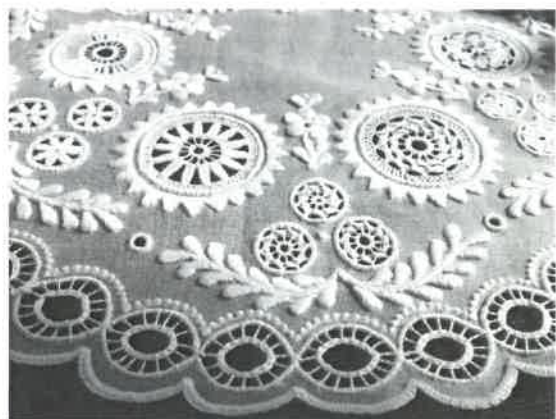
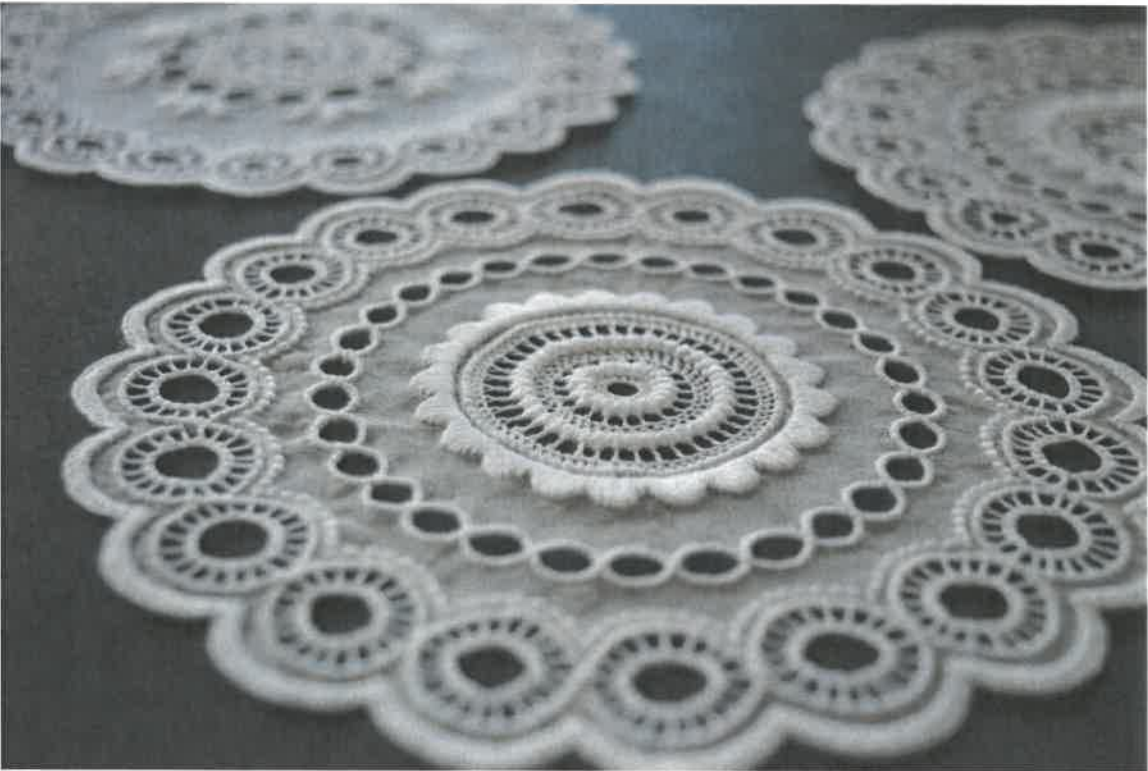
A Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételre javasolt kiemelkedő nemzeti érték fényképe

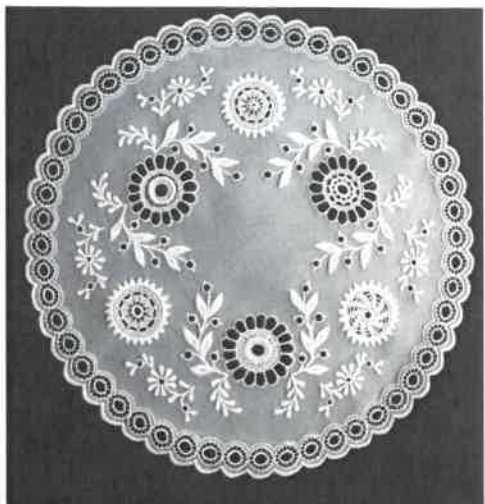

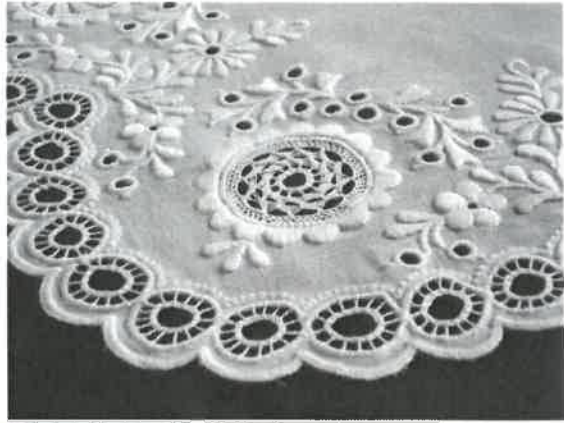

A Htv. 1. § (1) bekezdés c) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok

Höveji Helyi Értéktár Bizottság
1/2013./Ny.

JEGYZŐKÖNYVI KIVONAT

Készült: Höveji Helyi Értéktár Bizottság 2013. október 8-án tartott bizottsági ülésén készült jegyzőkönyvből.

Tárgy: Javaslát helyi értéktárba történő felvételle

Höveji Helyi Értéktár Bizottság 3 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett egyhangúan az alábbi határozatot hozta:

3/2013.(X.08.) sz. Bizottsági határozat:

Höveji Helyi Értéktár Bizottság egyhangúan úgy határozott, hogy javaslatot tesz Hövej Község Önkormányzata Képviselő-testületére számára a höveji csipke helyi értéktárba történő felvételére.

Egyúttal javasolja, hogy a megyei értéktárba és a nemzeti értéktárba való felvételéhez szükséges lépéseket tegye meg az önkormányzat.

Továbbá felhatalmazza az elnök asszonyt, hogy a höveji csipke hungarikummá történő felterjesztése ügyében a szükséges lépéseket tegye meg.

Felelős: Dr. Némethné István Erzsébet Höveji Helyi Értéktár Bizottság elnöke

Határidő: 2013.12.31.

K.m.f.

Dr. Némethné István Erzsébet sk.
elnök

Ivánkovich Iván Gyuláné sk.
jegyzőkönyvhitelesítő

A kivonat hitelesít:

Hövej, 2013. november 4.

h. sz. 21
Csillagné dr. Fábián Éva
aljegyző

Győr-Moson-Sopron Megyei Értéktár Bizottság

KIVONAT

Győr-Moson-Sopron Megyei Értéktár Bizottság
2013. november 8-án megtartott ülésén felvett jegyzőkönyvéből

5.napirendi pont

Döntés Hövej Község Önkormányzatától beérkezett javaslat felvételéről a Győr-Moson-Sopron Megyei Értéktárba, továbbá a Magyar Értéktárba való felvételi javaslatról.

Előadó: Kara Ákos, a bizottság elnöke

A bizottság 12 igen, egyhangú szavazattal az alábbi határozatot hozta:

3/2013.(XI.08.)GYMSMÉB határozat

1. A Győr-Moson-Sopron Megyei Értéktár Bizottság megállapítja, hogy a höveji csipke a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény 1.§ (1) bekezdés j) pontja alapján nemzeti értéknek minősül a törvényben és a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendeletben foglalt feltételeknek.
2. A Bizottság a höveji csipke nemzeti értéket a Győr-Moson-Sopron Megyei Értéktárba felveszi és a kulturális örökség szakterületenkénti kategóriába sorolja.
3. A Bizottság az országosan is kiemelkedő értékére, egyediségére, különlegességére való tekintettel a Győr-Moson-Sopron Megyei Értéktárba felvett höveji csipke kulturális örökség értéket méltónak ítéli a Magyar Értéktárba való felterjesztésre is.
4. A Bizottság felkéri elnökét, hogy tájékoztassa a Hungarikum Bizottságot a nemzeti érték felvételéről a Győr-Moson-Sopron Megyei Értéktárba, továbbá Hövej Község Önkormányzatát.
5. A Bizottság felkéri elnökét, hogy intézkedjék a Győr-Moson-Sopron Megyei Értéktárba felvett nemzeti érték közzétételéről a Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat honlapján.

Határidő: 2013. november 8.

a 4. pont tekintetében: 2013. november 22.

Felelős: Kara Ákos, a bizottság elnöke

k.m.f.

Kara Ákos s.k.
a megyei értéktár bizottság elnöke

Méri Attila s.k.
a megyei értéktár bizottság alelnöke

A kivonat hiteles:

(Pálfi Mária)
a bizottság titkára

Kara Ákos úr

Győr-Ménfőcsanak Megyei Értéktár Bizottság elnöke

és

Dr. Némethné István Erzsébet

részére

HÖVEJI ÖNKORMÁNYZAT IKTATÓ	
Érkezés:	2014. ÁPR. 04.
Beérkezési szám:	120/2014.
Megj.: /	Dokumentáció: Dr. Némethné István Erzsébet

Tisztelt Kara Ákos Úr! Tisztelt Dr. Némethné István Erzsébet!

Örömmel tájékoztatom Önöket, hogy a Hungarikum Bizottság a 2014. március 18-án tartott ülésén döntött „a hőveji csipke” Magyar Értéktárba való felvételére irányuló javaslatról. A döntés értelmében a hőveji csipkének a Magyar Értéktárba való felvételét a bizottság egyhangúan támogatta.

A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény pontosan körülhatárolja a Magyar Értéktárba felvehető kiemelkedő nemzeti értékek fogalmát. E szerint *kiemelkedő nemzeti érték*: olyan nemzeti érték, amely nemzeti szempontból meghatározó jelentőségű, a magyarságra jellemző és közismert, jelentősen öregbíti hírnevünket, növelheti megbecsülésünket az Európai Unióban és szerte a világon, továbbá hozzájárul új nemzedékek nemzeti hovatartozásának, magyarságtudatának kialakításához, megerősítéséhez.

A bizottsági döntéssel a hőveji csipke mostantól a **kiemelkedő nemzeti érték** kitüntető címet viseli, melyhez a magam és a Hungarikum Bizottság valamint a Titkárság minden dolgozója nevében szívből gratulálok.

Bármilyen kérdés merülne fel, kérem keressenek a lenti elérhetőségeken.

Tisztelettel,

Lappai Máté Zsolt

kommunikációs szakreferens

Hungarikum Bizottság Titkársága

Győr-Moson-Sopron Megyei Értéktár Bizottság

K I V O N A T

**a Győr-Moson-Sopron Megyei Értéktár Bizottság
2016. szeptember 30-án megtartott ülésén felvett jegyzőkönyvből**

3. napirendi pont

**A Hőveji csipke, mint kiemelt nemzeti érték felterjesztése a Hungarikumok Gyűjteményébe
Előadó: dr. Pető Péter, a bizottság elnöke**

A bizottság 7 egyhangú igen szavazattal az alábbi határozatot hozta:

22/2016. (IX. 30.)GYMSMÉB határozat

- 1. A Győr-Moson-Sopron Megyei Értéktár Bizottság megállapítja, hogy az „Hőveji csipke” c. javaslat megfelel a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény 1.§ (1) bekezdés i) pontjában, továbbá a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendeletben foglalt feltételeknek.**
- 2. A Bizottság Hővej Község Önkormányzatának javaslatára, és a Hőveji Csipke Egyesület támogatásával az országosan is kiemelkedő értékére, egyediségére, különlegességére való tekintettel a Győr-Moson-Sopron Megyei Értéktárba és a Magyar Értéktárba felvett Hőveji csipkét, mint kulturális örökség értéket méltónak ítéli a Hungarikumok Gyűjteményébe való felterjesztésre is.**
- 3. A Bizottság felkéri elnökét, hogy a Hőveji csipke kiemelt nemzeti érték Hungarikumok Gyűjteményébe való felterjesztését és az ahhoz kapcsolódó dokumentumokat a Hungarikum Bizottság részére küldje meg.**

Határidő: 2016. szeptember 30.

a 3. pont tekintetében: 2016. október 14.

Felelős: dr. Pető Péter, a bizottság elnöke

k.m.f.

**dr. Pető Péter s.k.
a megyei értéktár bizottság elnöke**

A kivonat hiteles:

**(Pálfi Mária)
a bizottság titkára**

AJÁNLÁS

A höveji csipke Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételéhez

Hövejen a fehér hímzés az 1850-es évektől kezdve honosodott meg, majd ezt a lyukhímzést fejlesztették tovább az úgynevezett pókozás technikájával, melynek következtében kialakult az egyedi díszítési forma és stílus, amely a virágminták áttetsző beszövésének köszönhetően csipke hatást kelt. Innen kapta a nevét a **höveji csipke**, amely légies és finom, és nagy szakértelmet, kezűgyességet és alkotói tehetséget igénylő kézműves tevékenység. A csipke mintarajzai, öltéselemei, pókozásai generációkon át öröklődtek és élnek a mai napig is.

A Győr-Moson-Sopron megye tájegységén, a Rábaközben fekvő Hövej település 758 éves múltra tekint vissza. Ebből az utolsó 165 év tekinthető a csipke kialakulásának és felvirágzásának. A több, mint 100 év alatt a höveji csipkevarrók számos kézimunka- és háziipari kiállításon szerepeltek. Emellett több nemzetközi kiállításon is szerepelt a höveji csipke. Az 1958-as brüsszeli világkiállításon a varróasszonyok keze által készített höveji csipketerítő aranyérmet nyert.

A höveji csipkevarrás élő hagyományának átörökítése céljából alakult meg a Höveji Csipkevarrók Köre. A hagyományápolásban meghatározó szerepe van a csipkevarró asszonyok közösségének, melynek létszáma jelenleg 20 fő. A település egyedi kézműves hagyományának emlékei a Csipke Múzeumban láthatók, amely teret ad a csipkebemutatóknak is, ahol az alkotóktól személyesen ismerhető meg a különleges technikai tudás.

Az örökség tovább élése, átadása valamint az alkotás öröme motiválja az aktív közösséget. A höveji csipke a hagyományos rábaközi viselet részeként töltötte be funkcióját, emellett lakásdíszként, a reprezentáció elemeként is fontos szerepet játszott. Az utóbbi időben a kor igényeinek megfelelően egyre inkább megjelenik a kortárs divattervezés, illetve a modern öltözködés elmaradhatatlan részeként. Egyre több tervező foglalkozik a höveji csipke új funkcióban történő felhasználásával (menyasszonyi ruhatervek, By Me höveji kollekció).

Az önkormányzat elkötelezett a helyi közösség identitását is jelentő kézműves hagyomány éltetésében. A Csipke Múzeum fenntartása, a helyi rendezvények szervezése, a hazai és nemzetközi rendezvényeken való részvétel mind segítik a csipke örökségének fennmaradását és népszerűsítését.

A höveji csipkevarrás élő hagyománya 2017 óta a Szellemi Kulturális Örökség Nemzeti Jegyzékén szerepel. Kiemelten ajánlom a Hungarikumok Gyűjteményébe való felvételre!

Szentendre, 2023. március 20.

Dr. Csonka-Takács Eszter igazgató
Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság
Szabadtéri Néprajzi Múzeum

Ajánlás

A Nemzeti Művelődési Intézet Győr-Moson-Sopron Vármegyei Igazgatóságának vármegyei igazgatójaként ajánlom és javaslom, hogy a

Höveji csipke

a Hungarikumok Gyűjteményébe felvételre kerüljön.

A Höveji csipke több, mint 160 éves egyedülálló és világhírű magyar érték. Folyamatosan bemutatásra kerül hazai és külföldi kiállításokon, bemutatókon. A csipkevarrók nagy hangsúlyt fektetnek a tudásuk átadására a következő generációk részére. Innovatív kezdeményezés a mai divatban történő megjelenése.

A különböző kulturális rendezvényeken a Nemzeti Művelődési Intézet Győr-Moson-Sopron Vármegyei Igazgatóságának értékasztalát is díszíti egyediségével és különlegességével a höveji csipke.

A magyarság, a Rábaköz tájegység és Hövej település kiemelésre méltó és meghatározó értéke, melyet javaslom, hogy a Hungarikum Bizottság a Hungarikumok közé soroljon.

Győr, 2023. március 23.

Tóthné Boda Éva

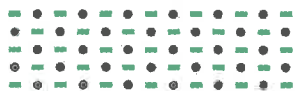
Tóthné Boda Éva Mária

vármegyei igazgató

Nemzeti Művelődési Intézet

Győr-Moson-Sopron Vármegyei Igazgatósága

AJÁNLÁS

A Győr-Moson-Sopron Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (továbbiakban GYMSM KIK) egyik legfontosabb feladata a helyi vállalkozások és gazdasági szereplők összefogására épülő, partnerségen alapuló gazdaságfejlesztés.

A GYMSM KIK legfőbb hivatásának tartja, hogy előmozdítsa a gazdaság fejlődését és szerveződését, óvja az üzleti forgalom biztonságát és a piaci magatartás tisztességét, ellássa a gazdasági tevékenységet folytatók általános, együttes érdekeinek érvényesítését.

Az ország egyik legnagyobb taglétszámú kamarája, Győr-Moson-Sopron Vármegye gazdasági, társadalmi közéletének meghatározó tényezője. Tagjaink területileg Győri, Mosonmagyaróvári- és Fertő-Rábaközi térséghez, míg tagozat szintjén a kereskedelem, ipar, szolgáltatás vagy kézműiparhoz tartoznak.

A GYMSM KIK prioritása, hogy a vállalkozások mellett civil szervezetek is közreműködjenek a gazdaságfejlesztési programok kialakításában és végrehajtásában, valamint a térségi területfejlesztésben. Közülük is kiemelkedő az önkéntes kamarai tagsággal rendelkező hőveji **Montázs Kézműhely Egyesület**, amely szervezet a hőveji csipke kultúrájának, valamint hagyományainak ápolásával, a különböző kézműves és kreatív technikák megismertetésével nagyban hozzájárul kamaránk Kézműipari tagozatának valamint Fertő-Rábaközi Térségének sikeres programszervezéséhez.

Továbbá Hővej Község Önkormányzata elsők között csatlakozott a GYMSM KIK 2021. év elején indított Gazdaságfejlesztési projektjéhez, melynek célja, hogy meghatározó gazdasági szereplők, közéleti személyiségek, önkormányzatok bevonásával fókuszba helyezze a megye értékalapú fejlődésének irányait, feltérképezze gazdasági lehetőségeit, ehhez kitörési pontokat és konszenzuson alapuló, térségekre szabott fejlesztési elképzeléseket határozzon meg.

Győr-Moson-Sopron Vármegye első **megyerikumát**, az UNESCO Szellemi Kulturális Örökség részének valamint **Kiemelkedő Nemzeti Értéknek** számító hőveji csipkét méltónak tartjuk és kifejezetten ajánljuk felvételét a Hungarikumok sorába.

Kelt: Győr, 2023. március 21.

Kalmárné Dr. Hollósi Erika
titkár

Agulás "Hungaricum" díjazás Höveji díjazás

A 19. sz. 2. felében felvett figyelmű
irányult a hazai népművészet felé.
Ez a közönségait iparművészet
(Höveji díjazás), a műtörténettel
kapcsolódó folyóiratok karátja fel,
különböző-nyelvi és jeles felismerés
mivel horvát-nyelvi felismerés,
gondolatok felvétel népművelés
széleskörűsége. Tizen volt a Pécsi
kötet népművelés a Höveji díjazás
maga technikai kérdések megoldás
mivel a fennmaradó képzés kettős egyen-
lenség, mint pl. Höveji költés -
tervezés családok (Fülekör, Hor-
vát Mária, Pécsi Mária, stb.)
Maga, amely a felismerés 1955-ös
közvetlen figyelmű a "Pécsi díjazás"
páradszék (1955-30 fős bizottság) 1955
ben megkezdte a munkáját.
A gondolatok közötti népművelés felismerés
kül a városi, polgári, ipari és
földművelésügyi. A 1950- es évek közepén
nagyarányú változást hozott a népmű-
veléshez Höveji díjazás, a díjazás
textil és egyéb tárgyak. A népművelés
egy felismerés, az előzetes közönség
közvetlen felismerés a "cipő- és"
tanfolyamok a közönség felismerés
kül a népművelés közönség a felismerés, az
előzetes közönség felismerés a felismerés a felismerés
felismerés felismerés felismerés felismerés
A Szovjetunió népművelés felismerés
népművelés felismerés a 1950- es évek
közepén felismerés felismerés felismerés

Erőszak

A könyv népszerűvé vált, elbűvölő
beszámolóval, részletekkel, de az
egyházi vezetők, papok körében
hivatalos példái, A tanácsokból több
"népszerűség mentén" elhunytak
is a szerző a hírnevet a népszerű
szóval. Póder Marcell beszámolója fel-
vagyta az egyes, melyben a
a "földrajzi" modern fel-
fogatott értékelés dokumentálta
a helyi, táji, városi, nemzetközi
fociszerző, világhírléki ábrán azt
a hivatalos értékelés szerzői fel-
szedte. A Szegedi Nézet, Vidék fel-
vételzet is készített Póder Marcell
szókat, a nagy változást, fejedelm
bizonyításként a szerző munkájától.

A könyv "örömszept" több feladat
a szegedi városi könyvtárban
az elvételre kerülő javaslatok
Tanácsok és döntések legyell és hivatalos
döntések az országos kiállítások
nincs más munkáit díjat, művészeti
elnyertes.

Megyei népszerűsítő munkákban
hivatalos javaslatok amennyiben odta
nincs a népszerűség és népszerűség
elválasztás, szegedi feladat és városi
kérdésekben elbűvölő (1985 sept
dec) meggyint "Könyvszerző - népszerűség"
C. állomány népszerűsítő kiállításokban
Itt is külön kérésben volt a kötet a
fontos kérdések felgyűjtése, tárgyi
A könyv címe "Egyházi és népszerű-
ség" volt a kiállítások, így volt
az "Egyházi" cím, elnyertes
feladatban.
Szeged, 2017. szept. 15. MTA népszerűsítő

GYŐRI EGYHÁZMEGYE

EGYHÁZMEGYEI HIVATAL

H-9021 Győr, Káptalándomb 5./B
+36-96/550-740; 319-060 • Fax: +36-96/550-741
gyor.egyhazmegye.hu • ehivatal@gyor.egyhazmegye.hu

Ikt.sz.: 1215/2016.

Üi.: Marics

AJÁNLÁS

A Katolikus Egyház minden korban nagyra értékelte a művészeteket, amelyek emelkedetten képesek megfogalmazni és kifejezni teremtett világunk szépségét és gazdagságát. Éppen ezért az egyház liturgiájában is hangsúlyt kapnak az egyes művészeti ágak által képviselt alkotások.

Az egyház liturgikus előírásai hangsúlyozzák, hogy minden a liturgiában használt anyagot jellemezze a kiemelt művészeti érték.

A Győri Egyházmegye templomaiban, de másutt is – hazánkban és külföldön – megtalálható a hőveji népi iparművészek által készített világhírű hőveji csipke akár oltárterítőként, akár kehely felszerelésként vagy éppen liturgikus öltözék, alba vagy karing formájában. Mindazok, akik használják vagy megcsodálják ezen népi iparművészeti alkotásokat, elismerően szólnak a nemes, egyszerű és ugyanakkor tisztaságot és igényességet tükröző kézimunkákról.

Magam is örömmel és szívesen ajánlom a hőveji csipkét felvételre a hungarikumok közé.

Győr, 2016. április 4.

Dr. Pápai Lajos
győri püspök

AJÁNLÁS

A Rábaközben lévő Hövej falu sajátos hímző kultúra és hagyomány birtokosa, amely a 19. század végén és a 20. század elején alakult ki abban a formában, ahogy ma ismert. A fehér lyukhímzésből született meg a pókozással vagy varrott csipkével, tűcsipkével és lapos öltéssel ékesített fej-és vállkendők együttese, amelyeket a módos kapuvári, valamint gartai asszonyoknak készítettek. Alapanyagként finom patyolatot, áttetsző batisztot, lenbatisztot használtak. Bár a höveji hímzés a pozsonyi hímzések változata, azonban az alkalmazott technika, a mintakincs olyan sajátos, egyedi, rendkívül szép hímzést hozott létre, amely a magyar tájegységek hímző kultúrájában a legrangosabb alkotások között foglal helyet. Öltései: lyukhímzés, láncöltés, lapos öltés, huroköltés, tűcsipke vagy pókozás. Rendkívül gazdag, nagyszámú variációi születtek meg ennek a hímzésnek. Leghíresebb tervező és hímző asszony Pócza Margit (1909-1991) volt, akinek mívés, gazdagon ékesített munkái városi polgári megrendelőkhöz is eljutottak a módos falusiak mellett. Mintakendőjén több mint negyven-féle pókos bekötés látható, amelyeket alkalmazott is alkotásain, továbbadva ezt a tudását az őt követő nemzedékeknek.

Ezt a hímző-stílust ma is gyakorolják Hövejen és döntően Pócza Margit tervei alapján napjainkban ugyancsak hagyományos módon készítik a díszes textilek, ámde a fej-és vállkendők hímzései, kompozíciói többnyire terítőkön élnek tovább, tehát a díszítő stílus megmaradt, a textil funkciója megváltozott.

A mai höveji hímzések hiánytalanul és hibátlanul őrzik a történeti hagyományokat. Mintaszerkesztésükre, formavilágukra, ékítményeikre harmónia jellemző. Mintakincsükben tovább él a hagyományos növényi ornamentika: a leveles ágak, rozetták, a belőlük formált csokrok. Ugyanakkor a jelenlegi hímzők birtokosai a mívés kivitelnek, a nagy felkészültséget igénylő technikai tudásnak, a pókos hímzés nagyszámú, gazdag variánsának. A hagyományos mintaelemek nem tűntek el, egyéni tervezésben tovább élnek. Mindig megfelelő alapanyagot választanak ma is a hímzéshez, a funkcióknak megfelelő ékítményekkel borítva a felületet. Az öltések őrzik a höveji hímzésre jellemző gazdagságot. A kompozíció és a díszítmény összhangja figyelhető meg a mai alkotásokon is. Valamennyi hímzést stílustisztaság, igényesség, mívesség jellemez. A táji jelleget érvényesítik ma is, ettől nem térnek el, bár nem idegenkednek a mai alkotók az újítástól, az egyéni tervezés adta lehetőségektől, ahogy az régen is jellemezte a közösséget. Ugyanakkor mértéktartó elrendezést alkalmaznak, arányosan megtervezve a díszített és díszítetlen felületeket. Ezek az alkotások rendkívül dekoratívak. A hagyományos höveji hímzést éltetik tovább magas színvonalon, kimagasló technikai tudásról tanúskodva megtartva a táji jelleget, az egyediséget és azt a különleges szintet, amelyet a höveji hímzés a magyar tájegységek hímző kultúrájában elfoglalt. Ugyanakkor a mai alkotók, ahogy tették azt elődeik, tudásukat tovább örökítik a következő nemzedékeknek.

A höveji hímzés méltó arra, hogy helyet kapjon a megőrzendő, pótolhatatlan értékek között, a hungarikumok sorában.

Veszprém, 2017. 05. 13-án

S. dr. Lackovits Emőke

néprajzkutató, ny. múzeumi főtanácsos

TÁMOGATÓ AJÁNLÁS

Tisztelt Hungarikum Bizottság!

Alulírott Tanai Péter, mint a győri Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum néprajzos muzeológusa és a Magyar Szellemi Kulturális Örökség GyMS-megyei referense a Hungarikumok jegyzékébe ajánlom a Höveji csipkeként ismert ún. pókozásos fehér lyukhímzést.

A 20. század elejére a módos rábaközi parasztcsaládok nagyünnepi viseletének kiegészítőjévé váló „organdi” alapra hímzett átlátszó fehér patyolat nem csupán a höveji gazdák bizonytalan mezőgazdasági jövedelmei mellé kínált alternatívát, de a magyar népművészet megújulni képességének is eklatáns példája. Az egykori varróasszonyok világhírig jutott munkái és e varrótechnika máig megőrzött fortélyainak köszönhetően ma is élő Höveji csipke méltán ott szerepelhet Hungarikumaink között.

Győr, 2017. május 9.

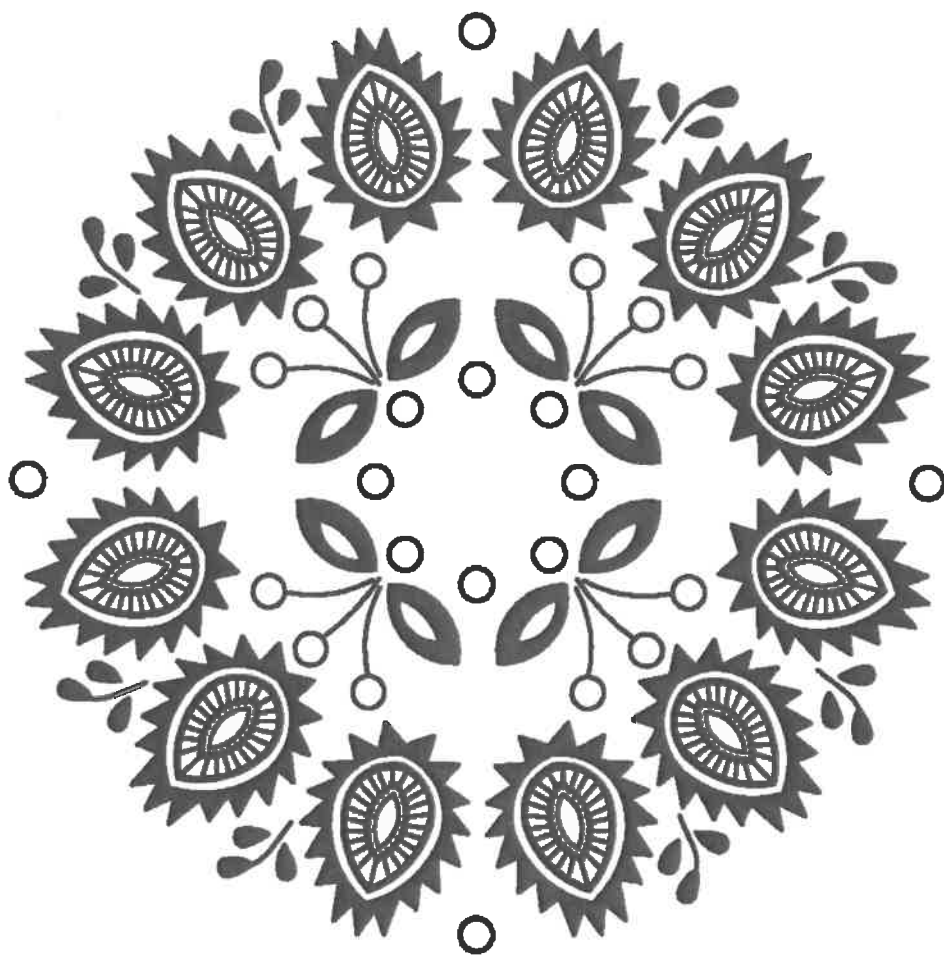

Tanai Péter

muzeológus és SZKÖ referens

HÖVEJI CSIPKE

MINTAGYŰJTEMÉNY

HÖVEJI CSIPKE EGYESÜLET
2016

SZERKESZTETTE:
KOVÁCS ÁGNES

KÖZREMŰKÖDTEK:
KOVÁCSNÉ PÓCZA ÁGNES
NÉPI IPARMŰVÉSZ
VÉGHNÉ LŐRINCZ ÁGNES
NÉPI IPARMŰVÉSZ

A GYŰJTÖTT MINTÁKAT DIGITALIZÁLTA:
KOVÁCS ÁGNES
KOVÁCS LÁSZLÓ

NYOMDAI KIVITELEZÉS:
LŐVÉR PRINT NYOMDAIPARI KFT.

KIADTA:
HÖVEJI CSIPKE EGYESÜLET, 2016

TÁMOGATTA:

SZAKMAI PARTNEREK:

PANNON ÉRTÉKTEREMTŐK ÉS
HAGYOMÁNYŐRZŐK KÖZÖSSÉGE
EGYESÜLET

AJÁNLÁS

„A hagyományok kutatói abban a hitben élnek, hogy a múltat kutatják. Mi ugyanerről tudjuk, hogy a felkutatott, feltámadott szellemiség ma már bizonyosan az eljövendő ígérete is.”

„Minden tárgy akkor éled meg és teljes értékű életet akkor sugároz, ha rajta a szellemi világnak a tárgy használatával kapcsolatos szimbólumai jelennek meg.”

/Kátai Mihály/

Emlékszem, mikor a höveji hímzőasszonyok készítette csipkéket először pillantottam meg, a kerek világ képét tükrözték felém. Mintha a leánylélek virágos világa elevenedne meg rajtuk, melyet egykor leányok és menyecskék kendőjükön, kötényükön viseltek. Az áttetsző, fehér alapanyagon a virággá „pókozott” lyukak mindegyike a világ körforgását, a nap sugárzó erejét avagy földi életünk rendjét idézi meg és erősítette viselője részére, hogy asszonyként e belső lelki rendet s tisztaságot családja számára is képes legyen megteremteni. Jóllehet, a höveji csipke a fehérhímzésben gyökeredzik, de 150 éves történetét tekintve nem mondható ősinek – mind alapanyagai, mind fonalai a gyáripar termékei, melyeket a XIX. század második felében fokozatosan kezdtek használni a parasztasszonyok hímzéseiken, viseletükben és később egyes kimagasló kézimunkát folytató helyeken – miként Hövejen is – háziipari termékeiken. Hogyan lehet mégis, hogy a pókokban az emberiség ősi képjelei élednek meg oly erővel, hogy még pusztán díszítő rendeltetésű alkotásokban is magával ragadó hatással bírnak udvari, polgári és falusi körökben valamint mai életünkben egyaránt?

Azt mondják, az ember olyan világot hoz létre alkotásaiban, amilyen világ lelkében és képzeletében él. A mindennap földdel, vízzel, tűzzel és állatokkal, növényekkel foglalkozó falusi ember a teremtett világ rendjében élt, lelkében hordozta annak törvényszerűségeit és szakrális-mitikus rendjét. Alkotásaiban ezt az örök rendet tette kézzelfogható, megérthető valósággá.

Jelen mintagyűjtemény igényességével, alaposságával hiánypótló munkaként született meg a hőveji csipke történetében. Minden hímző részére, aki a hőveji csipkét hagyományhűen szeretné készíteni nagy segítséget nyújt, hiszen a mai hőveji hímzőasszonyok mintái mellett a készítés részletes leírásával is szolgál. Ám ne feledjük, a hagyományrend átadása mindig cselekedetek által történt; a leírt, kihelyezett tudás holtta válik az élő mozdulatok nélkül. A leányok kicsi koruk óta látták édesanyjuk, nagyanyjuk biztos kezű, nyugodt mozdulatait; a fogások, az öltések, a meghúzások s vágások módja, az irányok, a léptékek rögzültek, a mintákat szerves egységbe rendező szabályok beléjük ivódtak, s mindez a tudás észrevétlen vált gyakorlattá. Keressük föl hát mi is a hagyományt szervesen folytató mestereket, tanuljunk tőlük, ezzel is megköszönve, hogy tudásukat leírták és ajándéku átadják nekünk.

A mintagyűjtemény nem lezárt, hiszen miként a hagyomány, magában rejt a folytathatóságot: mindig itt és most, alkotó jelenünkben szökken szárba a gyökeréből táplálkozó jövőendő.

Ha magunk is elsajátítjuk a fogásokat, kibomlik az alkotásokba ültetett világkép és részesei lehetünk őseink hagyományos világának. Kitartó türelemmel végzett munkánk rózsájaként kinyílhat a rejtekező örökkévaló – saját alkotásainkkal nemcsak gyökereinket teremthetjük újra, hanem a teremtett világegész rendjét is kicsiny környezetünkben.

Dukai Ditta
néprajzos,
a hőveji csipkekészítés lelkes tanulója

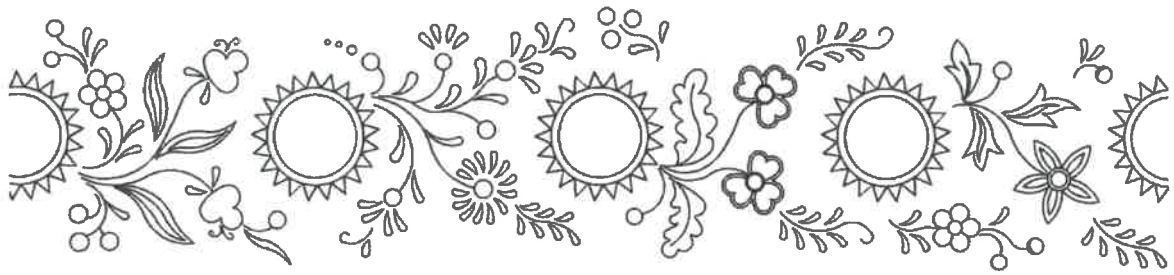
... A magad életéért éltedhez térítő kézműves énedet éleszd fel és munkálkodj a világban, a világgal a világért, a világ világosságának napja alatt. Előtted van az idő és nem lesz annak soha valódi vége. A tettek helyedre tesznek és a holt szavak helyett élő gondolatokat cserélsz a világ fényét hordó alkotótársaid varázskörében.”

/Kátai Mihály/

A mintagyűjtemény összeállításával célunk az volt, hogy segítséget nyújtsunk a hőveji csipke készítését megtanulni szándékozó érdeklődőknek. Kis füzetünk a csipke kivarrásának legfontosabb lépéseit is tartalmazza a gyakorlatban elsajátítandó ismeretek rögzítéseként.

A mellékletben található, 20 lapból álló mintagyűjteményben a családi gyűjteményeinkből származó mintákat adjuk közre. Ezek a minták a csipke helyi és nemzetközi megbecsülésének másfél évszázados történetében egyik nemzedékről a másikra öröklődtek. Nemcsak családon belül, hanem a falu himzőasszonyainak körében is cserélődtek, mindenki hozzáadta saját ötletét, ízlését igazodva a készítendő tárgy alakjához, rendeltetéséhez, adott esetben a használók igényeihez. A minták készítőjének pontos kiléte mára a hagyományozódás homályába veszett. Az idők során állandóan változó, bővülő mintakincsben a legszebb, a legtöbb embernek tetsző minták maradtak meg.

Az így megörökölt s most közreadott mintákat a korszerű technikai eljárások segítségével pontosítottuk, digitalizáltuk, és mérethű nagyságban szeretnénk a hőveji csipkét készítőik rendelkezésére bocsájtani. Mindenki a saját ízlésének megfelelően elhelyezheti, de javasoljuk figyelembe venni a hagyományos szerkesztés elveit, az elrendezési mód szabályszerűségeit.

TÖRTÉNETE

A falu elhelyezkedése

Magyarországon, Győr-Moson-Sopron megyében, Kapuvártól 7 km-re található egy alig 330 fős kis település: Hövej. A kis falu olyan népművészeti kincssel rendelkezik, amely egyedülálló a maga nemében: ez nem más, mint a höveji csipke.

A csipkekészítést a hagyomány szerint az 1860-as években **Horváth Borbála** honosította meg.

A kis faluban élő, ügyes kezű asszonyok generációi 150 év alatt fejlesztették ki, anyáról leányra hagyományozva azt az öltés technikát, amelynek eredményeként létrejött a ma ismert, rendkívül változatos forma- és mintavilágot alkalmazó csipke. Hövej méltán lehet büszke azokra a hímzőasszonyokra, akik életben tartották, gazdagították és a világgal megismertették népművészeti alkotásaikat.

Nyikos Gáspárné Horváth Borbála és családja

A munka szépségén túl, azért is készítették a hímzéseket, mert igény volt rá, eladhatóak voltak. Idővel már a környező települések tehetősebb lányainak hímzett kelengyjét is a falubeli asszonyok készítették. Így a hőveji asszonyok családjuk megélhetéséhez is hozzájárultak.

A teljes mértékben kézzel készített fehér lyukhímzést a pókozás rendkívüli változatossága teszi, a maga nemében egyedülállóvá. Nevét arról kapta, hogy a virágok közepén kivágott és körülvarrt lyukakat, levélbelsőket tüvel, huroköltések gazdag variálásával – *pókozással* – töltik ki.

A rábaközi hímzések közül sajátos motívumvilágával emelkedik ki a hőveji hímzés, egységet alkotva a hímzés és a csipke között, létrehozva a csipke-csodát.

„A kézimunkázás művészete a szépérzéknek, az alkotóerőnek olyan megnyilvánulása, amely a készítőnek és a megcsodálónak egyaránt gyönyörűséget, örömet okoz.”

/Lengyel Györgyi/

A motívumvilág alakulására a legnagyobb hatással Pócza Margit, a Népművészet mesterének tervező munkája volt. Az ő tervei alapján honosult meg a mintán belüli aszimmetrikus csokros szerkezet. Kimagasló tehetségének bizonyítéka az 1958-ban tervezett kendője, amellyel a Brüsszeli Világkiállításon díjat nyert.

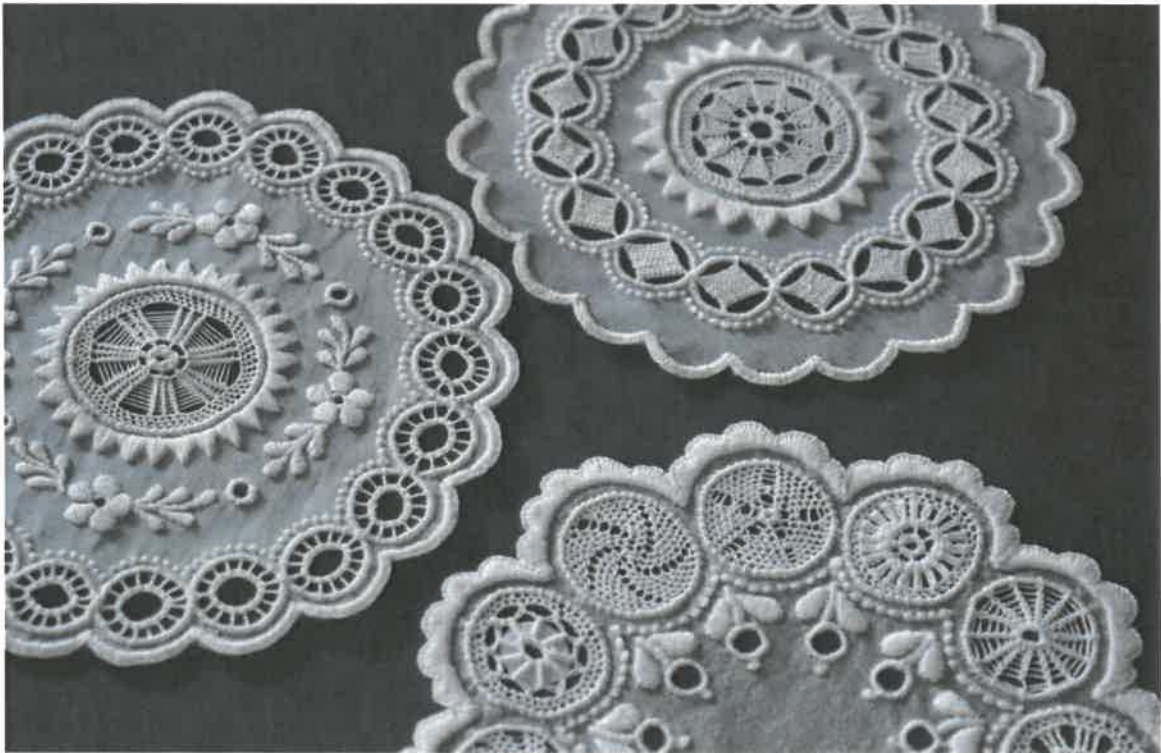
A hőveji csipke külföldön is osztatlan sikert aratott, ennek bizonyítéka az 1954-es moszkvai Magyar Népművészeti Kiállításon szerzett elismerés és az 1962-es brüsszeli Világkiállítás aranyérme.

Megrendelésre reprezentatív alkalmakra is készültek csipketerítők. A szóbeszéd szerint ilyen volt például 1867-ben I. Ferenc József felesége, Sissi koronázási térdeplőpárnája, ami hőveji csipkével volt díszítve a Budavári Nagyboldogasszony templomban. Állítólag az angol királynő koronázásakor is hőveji hímzéssel díszített párnán vitték a koronát.

Erzsébet királyné magyar koronázási öltözékében

A mára már földrajzi védjegyoltalom alatt álló, kiemelkedő nemzeti értéknek nyilvánított hőveji csipke bejárta a világot. Fejlődése közben egyaránt hírnevet szerzett a falunak, a térségnek és az országnak. A magyar népi hímzőkultúra egyik legremekőbb termékeként napjainkban is világszerte alkalmas a szépségélmény felkeltésére, mert a kultúra egész területén megmutatkozó nosztalgiahullám hozzájárul, hogy a régi szép hímzsminták ma is kifejtsék varázslatos hatásukat.

FÖLDRAJZI VÉDJEGYOLTALOM ALATT ÁLL

- A Szabadalmi Hivataltól földrajzi védelmet kapott, amely a minőséget is garantálja.
- Elsőként került be a Megyei Értéktárba.
- A Hungarikum Bizottság döntése értelmében a hőveji csipke a „**Kiemelkedő Nemzeti Érték**” címet viselheti.

„A hőveji csipke különlegessége és egyedisége megkülönböztetésre, kiemelésre méltó értéket jelöl. A magyarságra jellemző világszerte számon tartott szépségével és hírével országunk elismertségét növeli. Egyediségével, különlegességével és minőségével a magyarság csúcsteljesítménye, amely méltán jogosult mindennemű elismerésre, megőzésre és védelemre.”

LEGELTERJEBB ALKALMAZÁSI TERÜLETEI

- Lakástextil
- Viselet
- Egyházi textiliák

„A népi motívumvilág lakáskultúrában való alkalmazhatósága a modern lakáskörülmények miatt jelentősen csökkent, azonban a motívumkincs viseletbe való „átmentése” új lehetőséget teremt a kulturális értékeink megőrzésére. Ez az igény találkozik azzal, hogy az igazán jó hímző az, aki a régi motívumkincset magas technikai fokon tudja variálni és képes újjá formálni.”

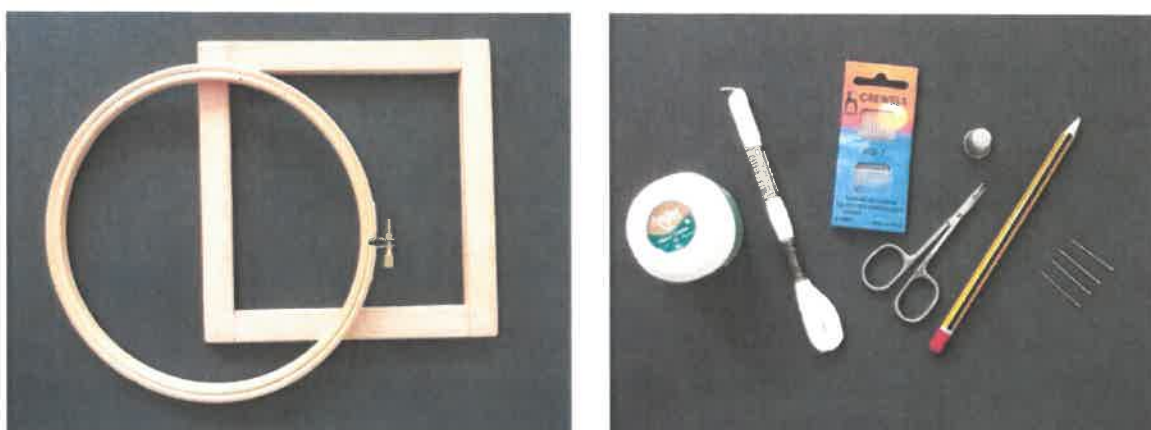
A HÍMZÉS ELKÉSZÍTÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK ÉS ANYAGOK

Textíliák:

pamut alapú organdi, svájci batiszt, puplin, magyar batiszt

Fonalak: 80-as horgolócérna, osztott hímző

Eszközök: négyszögletes vagy kör alakú ráma, varrotű, gyűszű, kisolló, grafitceruza (H), gombostűk

A höveji hímzés alapanyagát elsősorban a rendeltetés célja határozza meg. Régen gyolcsot használtak a vőlegényingekhez, az oltárterítőkhez, a miseruhákhoz. Majd a hímzett blúzok elterjedésével a legkedveltebb anyag a batiszt lett. A két világháború között jelent meg egy új anyag az organdi. Az átlátszó, fehér szín- és formatartó svájci anyag különösen szépen kiemeli a motívumokat.

A hímzőfonal megválasztását az anyaghasználat is befolyásolja. Az organdi vagy batiszt anyaghoz a legalkalmasabb az osztott hímzőfonal, a vászonanyaghoz a 16-os hímzőfonalat, míg a pókozáshoz 80-as illetve 100-as horgolócérnát használtak.

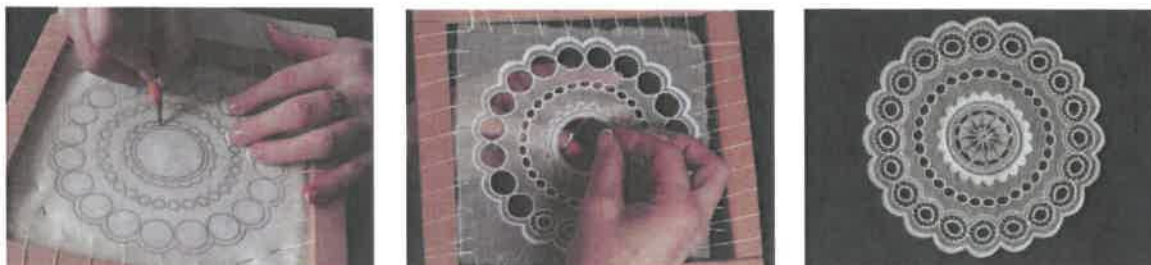
Hövejen különösen szép fehér hímzéssel díszítették a fejre és vállra való kendőket. Fehér alapon, fehér fonallal varrták ki a díszítéseket. Eleinte lapos-, szár- és lyukhímzést alkalmaztak.

Később a kivágott lyukak közepébe pókháló finomságú csipkét varrtak (pókozás). A pókozás módja nagyon változatos volt. A rendkívüli tehetséggel és szépérzékkel megáldott hőveji hímzőasszonyok, lányok keze alól gyönyörű, változatos minták kerültek ki. A legügyesebb asszonyok terveztek az új mintákat a többiek részére is.

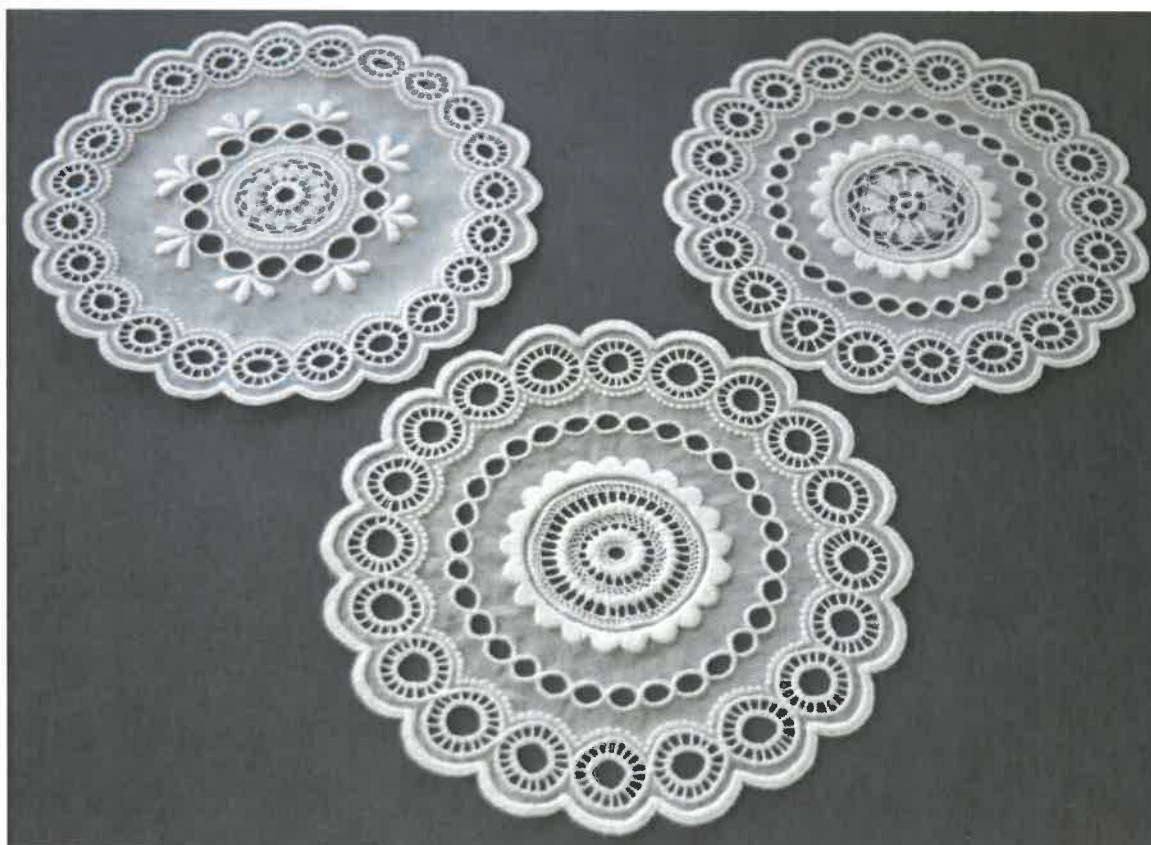

A HÖVEJI CSIPKE KÉSZÍTÉSÉNEK LÉPÉSEI

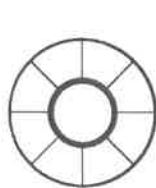
A mintákat először papíron megtervezzük, majd az anyagot (áttetsző len batiszt vagy pamutszövet, organdi) méretre vágva, szögletes alakú keretre erősítjük a képen látható módon.

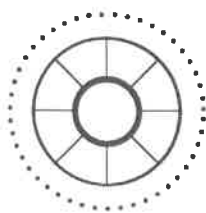
Az átrajzolt mintákat először körbeférceljük, aminek köszönhetően a bársonyhímzés szépen kiemelkedik az anyag felületén. A csipke igazi egyediségét a lyukak pókozással való kitöltése adja.

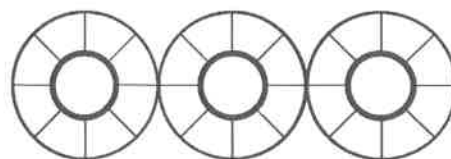
KÜLÖNFÉLE ÖLTÉSEKBŐL ÁLLÓ MINTAELEMEK

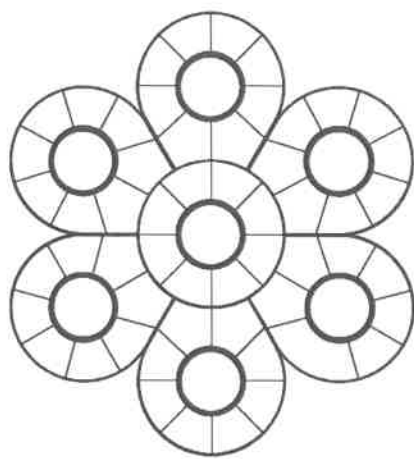
lábaspók

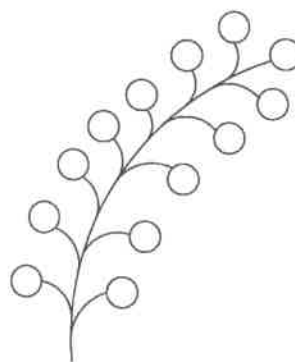
lencseslyuk

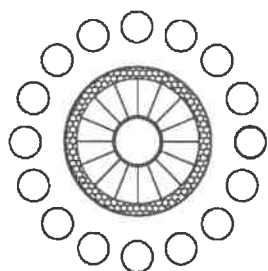
dupla láncos lyuk borsólyukkal

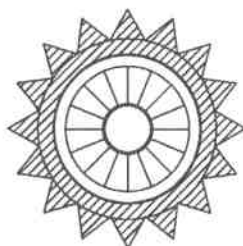
macskatalp

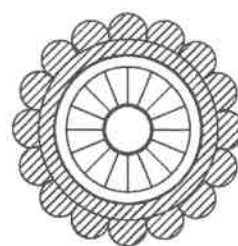
gyöngyvirág

láncos lyuk

lyuk csúcsos bársonnyal

lyuk gömbölyű bársonnyal

A HÍMZÉS ÖLTÉSMÓDJAI

A pókos hímzés mintáiban a virágos rétek, falusi kertek szinte minden virága szerepel. Találunk kis és nagy rózsát, margarétát, szegfűt, nefelejcsét, gyöngyvirágot, tulipánt, búzavirágot, búzakalászt, szőlőfürtöt, de pásztortáskát (kecskerágot), árvácskát és még sok különös virágot a csokorban.

Jellegzetes öltésfajták:

lencse

gömbölyű bársony

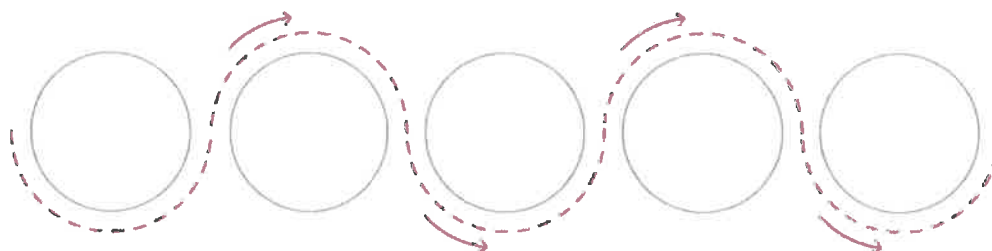
csúcsos bársony

ferde bársony

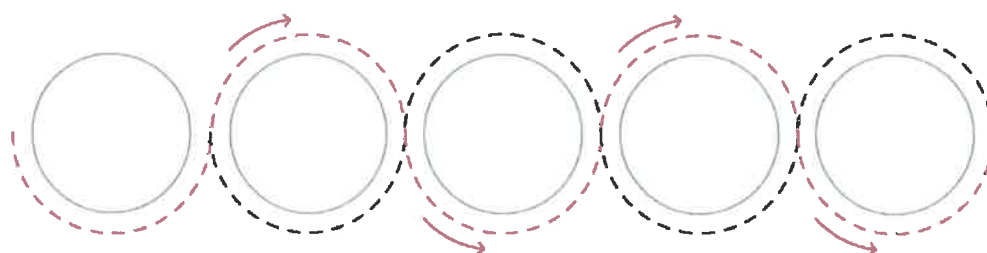

A LYUKHÍMZÉS LÉPÉSEI

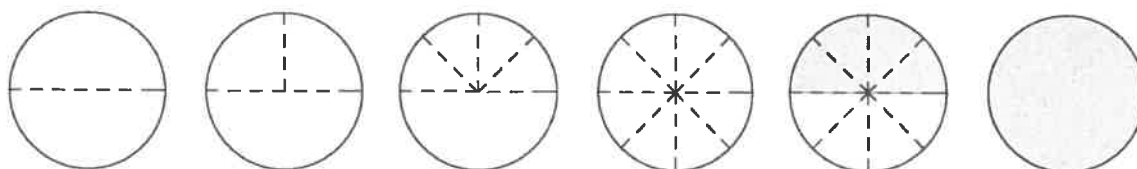
Első lépés

A lyukakat hullámvonalban először egyik, majd mindkét oldalon körbevarrjuk ügyelve arra, hogy a lyuk kerek formáját megtartsuk.

Második lépés

A lyukhímzésnél kétszer körbeférceljük a lyukat, majd ezt követően kisméretű ollóval a lyuk közepét kereszt alakban bevágjuk. A bevágott kis textilrészeket a hímzésanyag visszájára behajtogatjuk s végül a lyukat sűrű öltésekkel körülvarrjuk. A hímzésanyag szélét úgynevezett slingeléssel varrjuk körül.

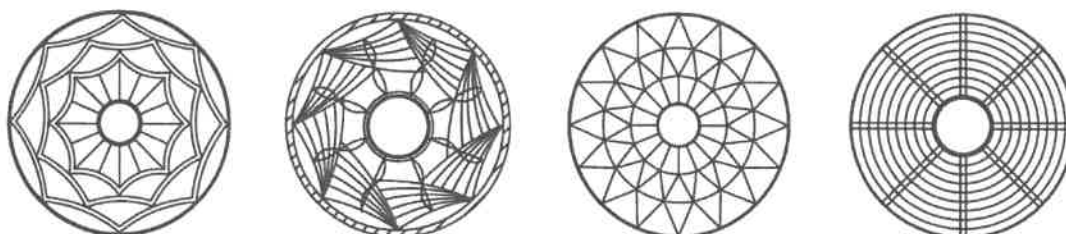

A lyukhímzés lépései

A sűrűn egymás mellé helyezett kisméretű lyukakból alkotott sort *borsólyuk*nak nevezzük.

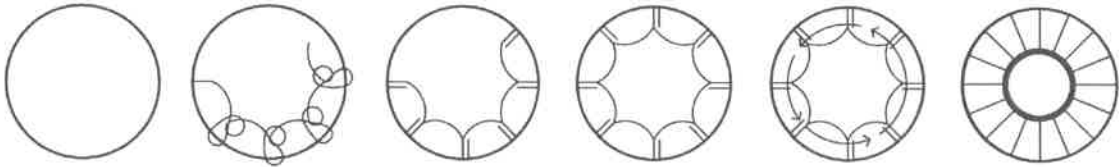

A nagyobb lyukak belsejét úgynevezett *pókozással* töltjük ki.

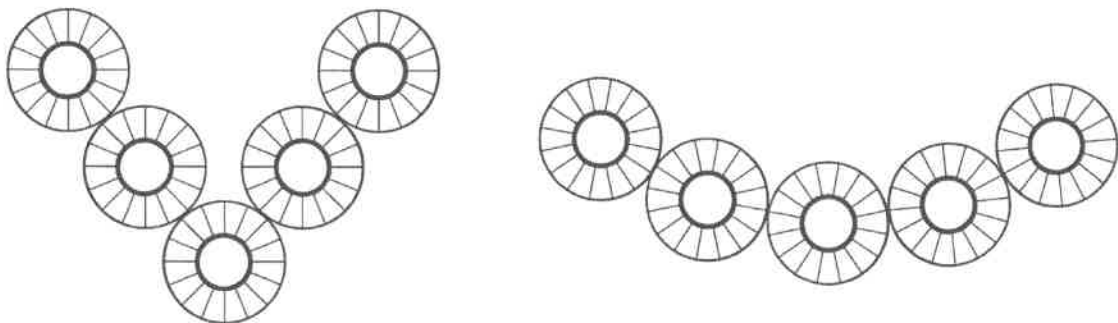
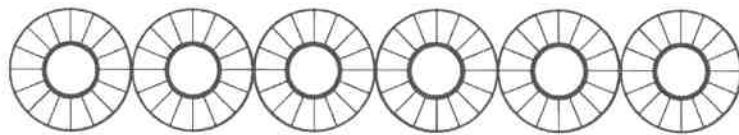
Jellegzetes pókok

LÁBAS KÉSZÍTÉSE

A láb készítés lépései

A huroköltéssel azonos hosszúságú lábakat készítünk egyenlő távolságra egymástól. Lehetőség szerint páratlan számú láb legyen, majd kétszer felszedjük és kosárfonáshoz hasonló módon többször körülvezetjük a szálát. Ezt követően elvarrjuk a hímzőszálát.

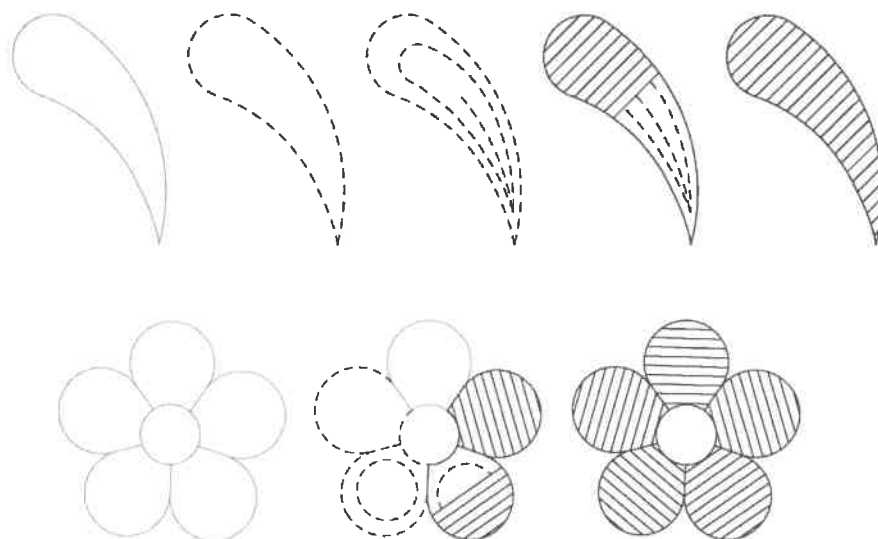

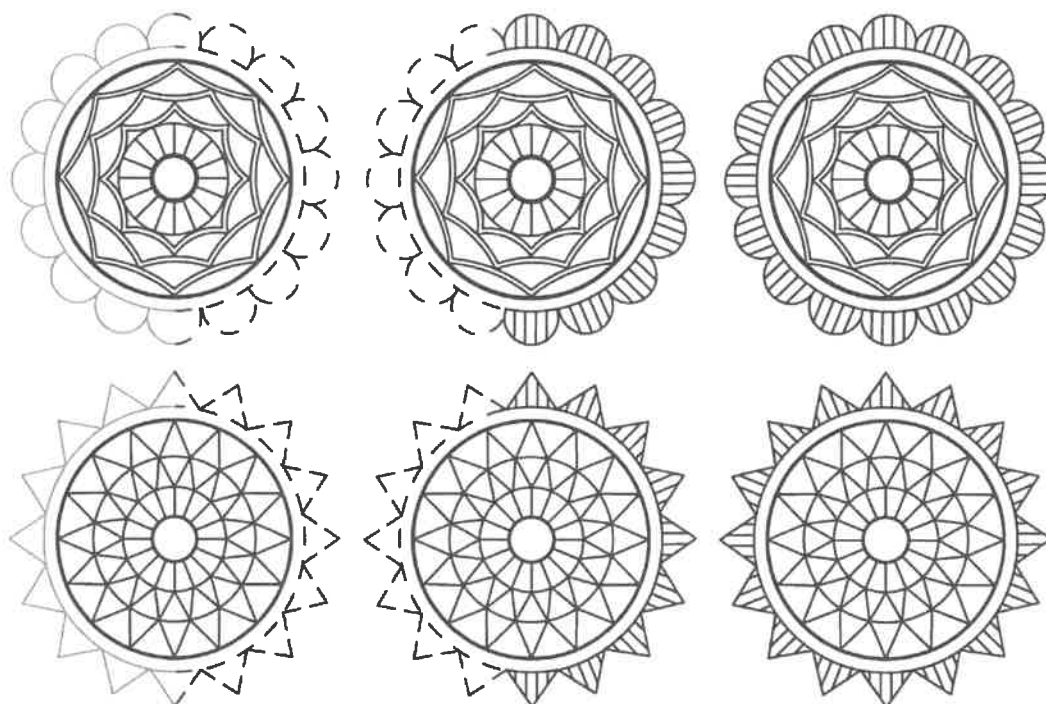
AZ ALÁFÉRCÉLÉS LÉPÉSEI

Az aláfércelésnek köszönhetően a minták az anyag felületéből jól kiemelkednek.

A következő ábrák az aláfércelés lépését mutatják be lépésről lépésre különböző mintákon.

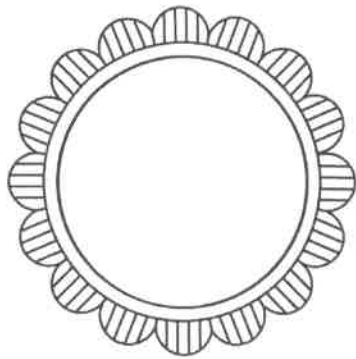

Levél és nefelejcs bársonyozás lépései

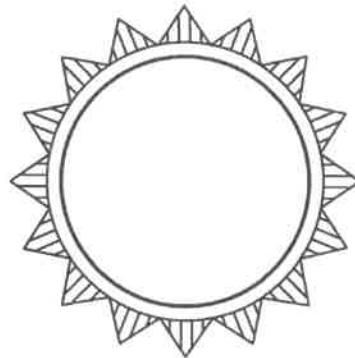

Cömbölyű és csúcsos bársonyozás lépései

BÁRSONYOZÁS

Gömbölyű bársony

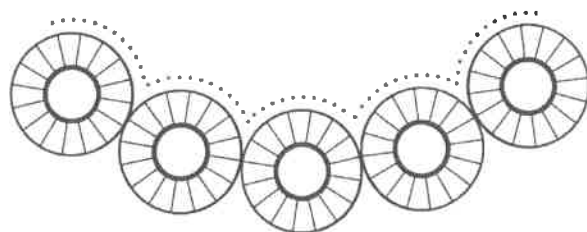
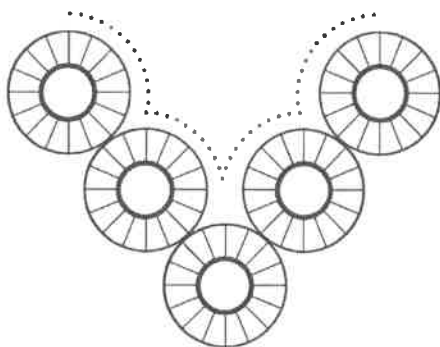
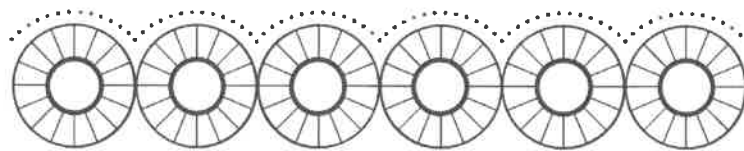

Csúcsos bársony

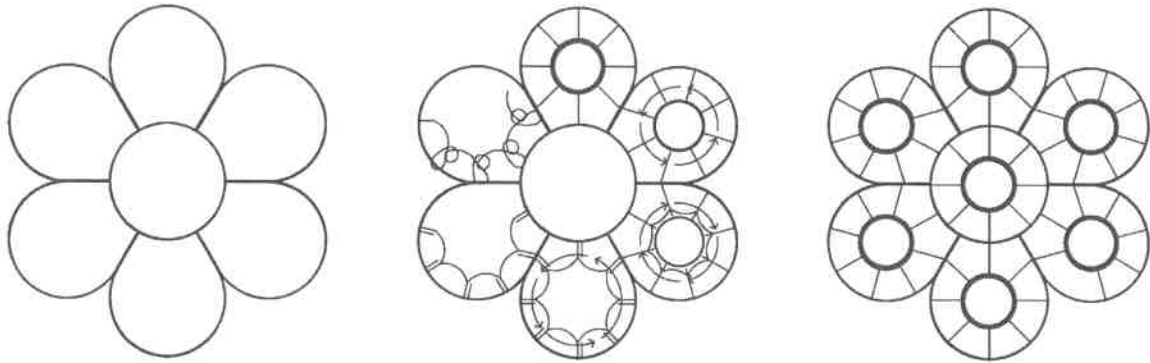
Mindkét esetben az előre megrajzolt minta alapján körbeféreljük a széleket, majd lapos öltéssel szorosan egymás mellé öltünk, hogy kitöltsük a felületet. Ügyelve arra, hogy a szálak párhuzamosak legyenek.

LENCSÉZÉS

Ezt az öltésfajtát a lyukszélek díszítésénél használjuk. Hímzés közben ügyelni kell arra, hogy a lencsézés kövesse a lyuk ívét. Fontos, hogy a lencsék mérete és az egymástól való távolsága arányos legyen.

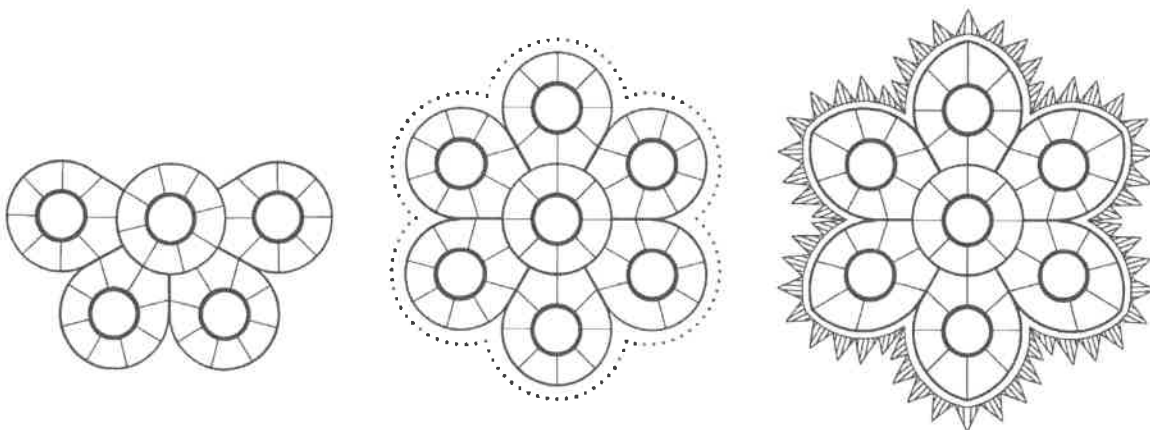
MACSKATALP KÉSZÍTÉSE

A macskatalp készítés lépései

A minta fércelését a középső lyukkal kezdjük, majd ezt követően haladunk kifelé. A külső lyukak fércelésénél ügyelni kell arra, hogy a középső lyuk fércelését átöltve folytassuk a munkát.

A lyuk kivarrását a macskatalp szélén kezdjük. A szélső lyukak találkozásánál tekert technikát alkalmazunk, és a közepét is ugyanezzel a művelettel készítjük. Nagyon fontos, hogy mindig csak ott vágjuk ki a textíliát, ahol dolgozunk! Ennél a motívumnál az összes lyukat az előbbieken már ismertetett lábassal pókozunk be.

fél macskatalp

macskatalp

csúcsos macskatalp

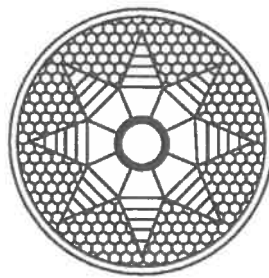
A PÓKOLÁS FAJTÁI

A höveji hímzés különlegességét maga a pókozás adja. A höveji asszonyok közel 60-féle különleges pókozási formát ismernek, napjainkban ezek közül 40-45-féle pókot alkalmaznak hímzéseik elkészítésekor.

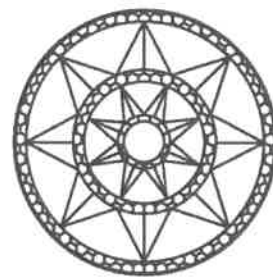
Néhány pók a napjainkban leggyakrabban használtak közül:

csillagos

csillagos

csillagos

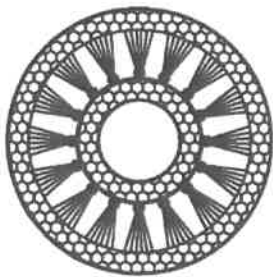
csillagos

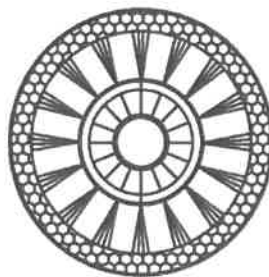
csillagos

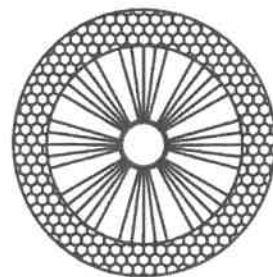
csillagos

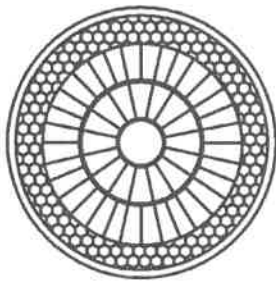
söprűs

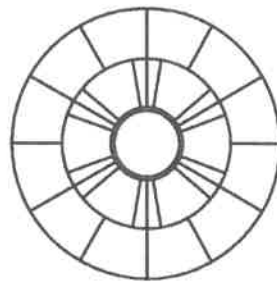
söprűs

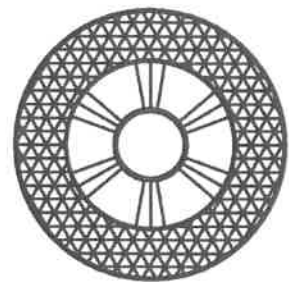
borostás vagy söprűs

nagylábas

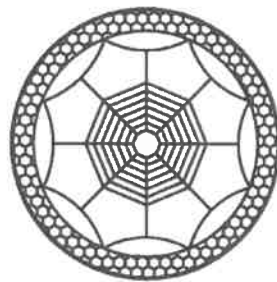
háromlábás

háromlábás

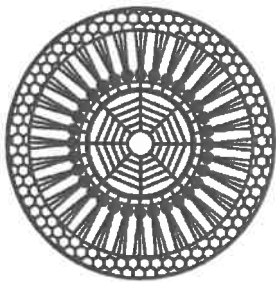
boncos és tekert

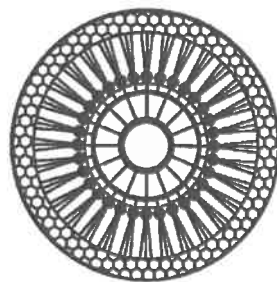
tekert

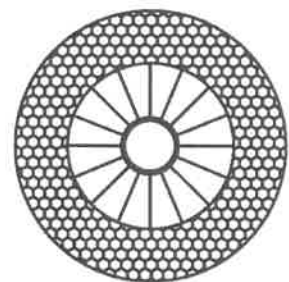
boncos

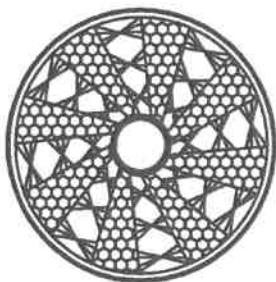
búzaszemes

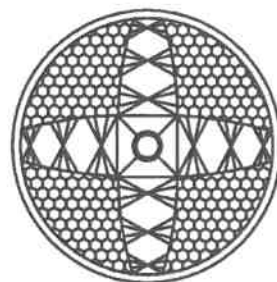
búzaszemes

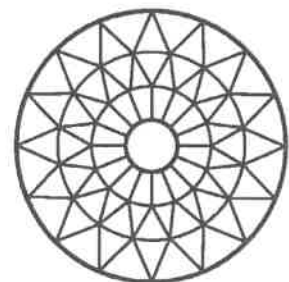
macskatalpas

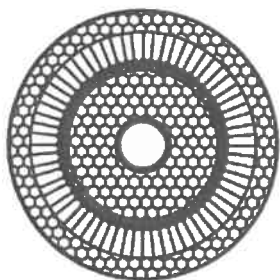
sarlós pillangókkal

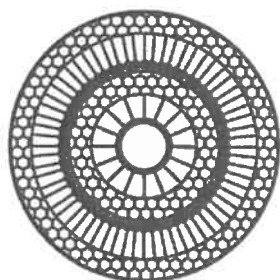
firhangos

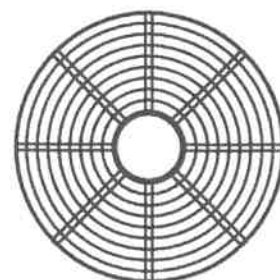
nyolcas vagy ixes

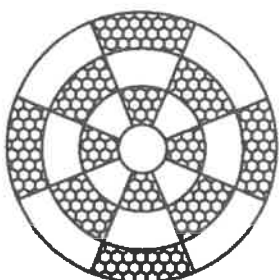
gombos

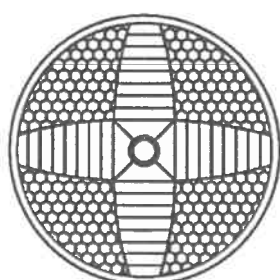
gombos

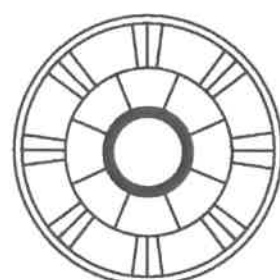
simapók

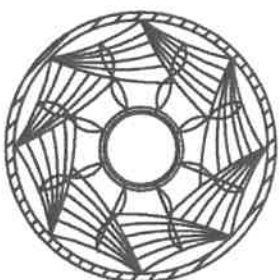
borjúfogás

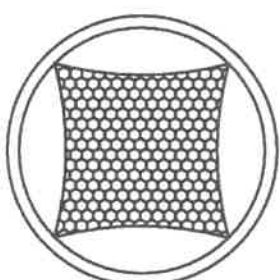
kereszt pók

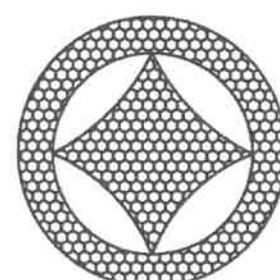
óras

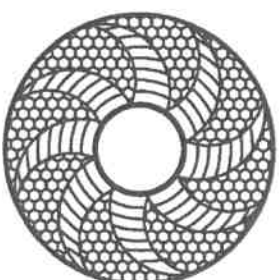
kalinkós

mácsikos

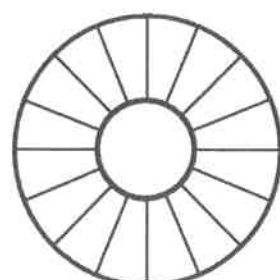
alászedett mácsikos

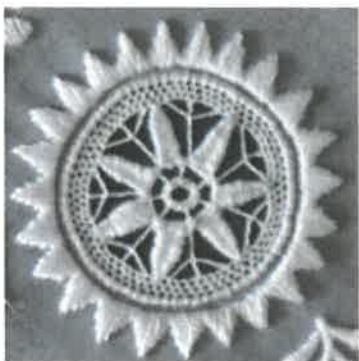
sarlós

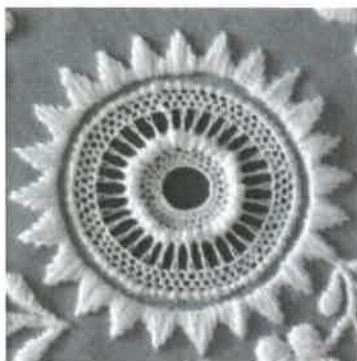
sarlós mása

lábás

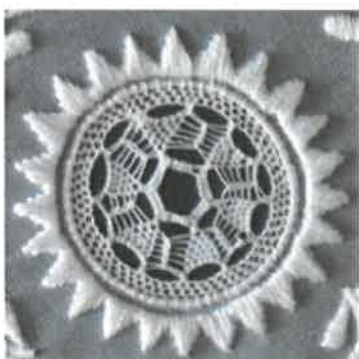
csillagos tiklábbal

gombos

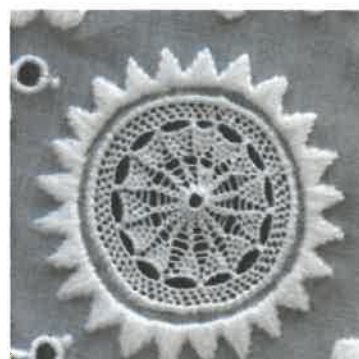
szép

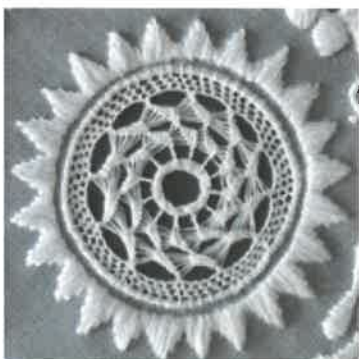
szép mása

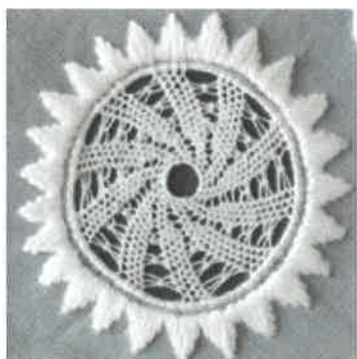
csillagos tiklábbal tekerttel

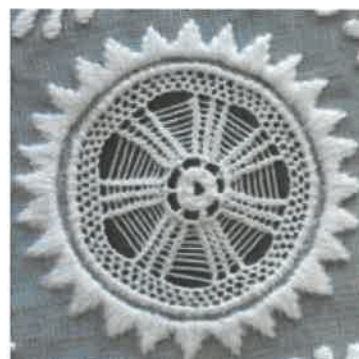
szép simapókkal

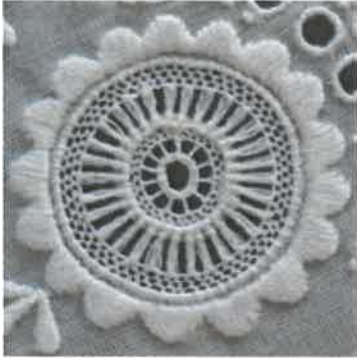
duplakalintos

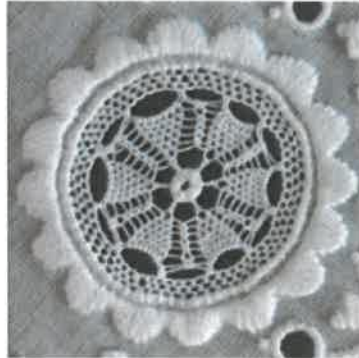
sarlós pillangókkal

simapók mása

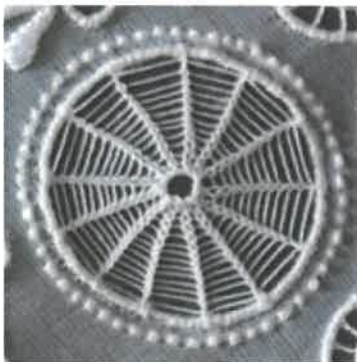
búzaszemes

szépmása

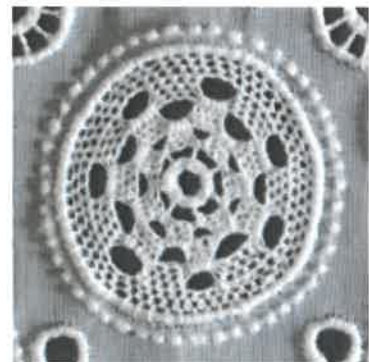
sarlósmása

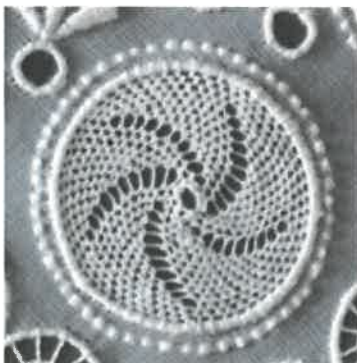
simapók

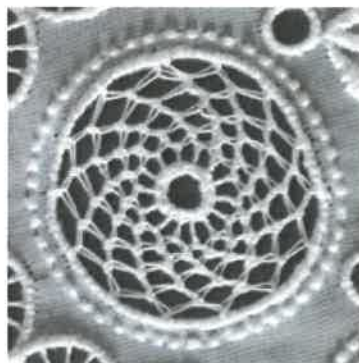
söprűs vagy borsotás

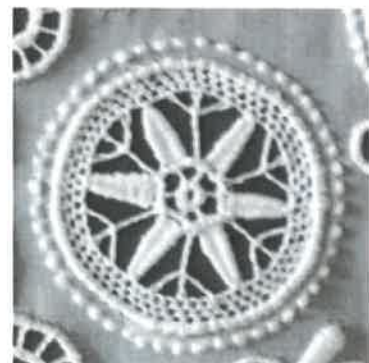
borjúfogás

sarlós

boncos

csillagos tiklábbal

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

Alulírott Kovácsné Pócza Ágnes, a Höveji Csipke Egyesület elnöke jelen nyilatkozatommal hozzájárulok, hogy a javaslat mellékletét képező saját készítésű fényképfelvételek a Hungarikum Bizottság részére szabadon felhasználhatók legyenek.

Hövej, 2023. február 28.

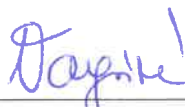

Kovácsné Pócza Ágnes
elnök
Höveji Csipke Egyesület

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

Alulírott Vargáné Molnár Zsuzsanna, Hövej Község Önkormányzatának polgármestere jelen nyilatkozatommal hozzájárulok a javaslatban megadott adatok kezeléséhez, valamint a benyújtott teljes dokumentáció (ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek) a Hungarikum Bizottság részére történő szabad felhasználásához.

Hövej, 2023. február 28.

Vargáné Molnár Zsuzsanna
polgármester
Hövej Község Önkormányzata

